

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

6^E JAARGANG

WOENSDAG 26 JANUARI 1921

No. 265

INHOUD

	Blz.
DE TABAKSHANDEL IN 1920	67
Nederland en het Kabelvraagstuk door <i>Dr. H. W. A. Beenhouwer</i>	69
Het Verslag van de Staatscommissie in zake de Duurte door <i>Mr. G. G. Pekelharig</i>	70
Het Djambi-Ontwerp en het Sociale vraagstuk door <i>Ir. E. Middelberg</i>	73
Wettelijke Regeling voor het Hooger Handelsonderwijs	74
Londensche Correspondentie	78
De Rijksmiddelen	79
AAANTEKENING:	
Verslag van de Indische Duurte-Commissie	80
INGEZONDEN STUKKEN:	
Het Nieuwé Djambi-Ontwerp	81
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	81
MAANDLIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	82
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen.	83—89
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
Bankstaten.	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnés, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

24 JANUARI 1921.

De geldmarkt was ook deze berichtswEEK weder zeer ruim; het zeer lage percentage van 2½ pCt. voor prolongatie kwam evenwel niet meer voor. Na een notering van 2¾ pCt. op Maandag, werd de volgende dagen regelmatig 3 pCt. genoteerd. De rente voor particulier disconto bleef onveranderd op 3½ pCt.

* * *

Bij de inschrijving op het schatkistpapier werd ingeschreven voor f 70.904.000,—. Toegewezen werden f 81.360.000,— driemaands-promessen tot f 990,50, f 16.170.000,— 6-maands-promessen tot f 980,10 en f 12.417.000,— biljetten à f 1.001,94½, gevende een rendement van ongeveer 3¹³/₁₆, 3¹⁵/₁₆ en 4¾ pCt.

Voor verschillende wissels heerschte deze week een zeer vaste stemming. Parijs en België waren zeer gezocht en kwamen ruim f 2,— naar boven. Markten waren eveneens vast, vooral Maandag, de rijzing bleef echter beperkt. Een buitengewone stijging vond echter plaats voor Kopenhagen en Christiania. Voor Kopenhagen werd tot 59,60 en voor Christiania tot 58,50 betaald. Na een kleine reactie werd heden voor Kopenhagen weder 60,60 geboden. Zoowel voor de francs als voor de kronen werd de stijging veroorzaakt door de sterke beperking van den invoer uit Amerika en de opening van verschillende credieten aldaar.

LONDEN, 22 JANUARI.

Deze week heeft geen verandering gebracht in de geldmarkt, uitgezonderd de toenemende schaarschte van geld en handelspapier, hetwelk echter nog geen nijpende krapheid ten gevolge had.

Beleebare fondsen werden veel gevraagd, hetgeen hoofdzakelijk veroorzaakt werd door „Income-Tax”-betalingen en groote aanvragen voor Treasury Bills, de laatste gebaseerd op de verwachting, dat de bankrente op den vervaldag lager zal zijn.

Zevendaags-geld bleef 5½ pCt.

De disconto-markt was zeer beperkt, 2-maands-papier werd verhandeld à 6½ pCt., drie-maands à 6⁰/₁₆—5⁸/₁₆ pCt., terwijl 4- en 6-maandspapier 6¹/₁₆—⁹/₁₆ pCt. noteerden.

De banken hebben besloten om het publiceeren van hun maandelijksche balansen weder te hervatten, hetgeen tijdens den oorlog gestaakt was. Het publiceeren van deze balansen tegelijk, veroorzaakte tijdelijke schaarschte van geld en om dit te voorkomen hebben de vijf grootste banken besloten om hun balansen op verschillende dagen van de week te publiceeren.

DE TABAKSHANDEL IN 1920.

Het jaar 1920 zal in den tabakshandel wel bekend blijven als het jaar der groote aanvoeren.

In Holland aangevoerd werden toch niet minder dan ca. 175 millioen Kilo's Sumatra en Java, ca. 25 mill. Kilo's Noord-Amerikaansch; ca. 10 mill. Kilo's Zuid-Amerikaansch, ca. 18 millioen Kilo's Grieksch en Turksch, ca. 4 millioen Kilo's Diversen (Chineesch, Britsch-Indisch, Algiersch etc.).

„Dat, niettegenstaande deze enorme aanvoeren, de toestand in vergelijking met de meeste andere artikelen, nog betrekkelijk gunstig bleef, is in de eerste plaats te danken aan de buitengewoon krachtige tweede hand die in het artikel tabak bestaat. Hierdoor toch worden de al te groote schokken in den prijsloop, die anders onvermijdelijk zouden blijken,

opgevangen en min of meer genivelleerd; bovendien is een jergelijke kapitaalkrachtige tweede hand vaak in staat door het verleen van credieten en andere faciliteiten, afzetgebieden te openen welke anders grootendeels voor de Hollandsche markt gesloten zouden blijven.

Indien wij den toestand „betrekkelijk” gunstig noemen, hebben wij natuurlijk niet het oog op de markt voor *Sumatratabak*; deze toch is gedurende bijna het gehele jaar onverdeeld gunstig geweest.

Verschillende oorzaken werkten daartoe mede; in de eerste plaats de inkrimping van den aanplant waartoe de maatschappijen twee jaar geleden het besluit namen. In de tweede plaats de buitengewoon groote behoefte in Amerika, waar men in het begin der campagne zoo geringe voorraden had, dat de havenstaking in Holland daar zelfs zorg baarde met het oog op het uitblijven van nieuwe aanvoeren.

In de derde plaats had men bij den 1919er oogst te doen met een gewas dat — al moge dit in rijpheid nogal eens te wenschen overgelaten hebben — door overvloed van heldere kleuren en grooten rijkdom van blad juist datgene bood waaraan de grootste behoefte bestond.

Het financieele resultaat voor de planters is dan ook schitterend geweest; door de vele voorverkoopen is een geheel nauwkeurige berekening nog niet te maken. De doorsnee-opbrengst der 150.000 pakken, welke de 1919-oogst ongeveer leverde, is echter op circa 300 cents per $\frac{1}{2}$ Kilo te schatten, waardoor men op een waardebedrag van circa 67½ millioen gulden komt.

De 1920-oogst, waarvoor dezelfde inkrimping geldt, wordt op 146.000 pakken geraamd.

Voor den 1921-oogst bestaat geen overeenkomst te dien opzichte meer tusschen de maatschappijen. Toch is het te voorzien dat ook deze oogst nog vrij belangrijk kleiner zal worden dan normaal, daar de planters (vooral met het oog op de werkkrachten) zich vermoedelijk niet op eenmaal op een zoo groote uitbreiding van het gewas kunnen inrichten.

Zooals hierboven aangegeven, hebben in het begin van 1920 verschillende maatschappijen hun geheele 1919er gewas op levering verkocht tot zeer loonende cijfers, welke liepen van 200 tot 425 cents per $\frac{1}{2}$ Kilo.

De hoofdaanleiding tot deze verkoopen bood de groote vraag voor Amerika en in enkele gevallen traden dan ook zelfs Amerikaansche huizen direct als koper op.

Hierdoor was men dus, toen op 29 Mei de eerste partijen 1919er oogst aan de markt kwamen, reeds op hooge prijzen voorbereid, doch de uitslag overtrof nog verre de verwachting. Prijzen voor doorsneepartijen van 700/800 cents waren geen zeldzaamheid, doch werden in den loop der campagne nog overtroffen, zoodat eenige partijen zelfs boven f 10.— per $\frac{1}{2}$ Kilo haalden.

De beste merken kwamen daardoor op f 15.— tot f 18.— te staan, en het is opmerkelijk dat deze prijzen niet alleen betaald werden door Amerika (welk land in de valuta een kleine tegemoetkoming in den enormen prijs vond) doch ook aangelegd werden voor de beste zandbladmerken waarvoor in hoofdzaak Holland, Duitschland en soms ook Zweden in de markt waren.

De stemming bleef tot het laatst toe zeer opgewekt, en de markt sloot in November op het hoogste niveau.

Naar Amerika vonden uit den 1919er oogst circa 40.000 pakken hun weg.

In den loop van het jaar werden successievelijk ook de restanten der oude oogsten verkocht en wel grootendeels bij inschrijving, zoodat Sumatra het jaar 1921 met een geheel schoone lei begint.

Daar uit deze restanten het Amerikaansch nog op Deli verkocht was, bestond daarvoor uit den aard der zaak niet zooveel animo als voor den 1919er oogst. Bovendien bleek een deel der tabak door het lange

liggen in de tropen toch wel wat geleden te hebben, in zooverre deze wat dor en teer geworden was; de 1916er en 1918er oogsten, welke juist in rijpheid uitmunten, toonden dit, vermoedelijk om die reden, het meest.

Het totaal-quantum Sumatra bij inschrijving verkocht (behoorende tot de oogsten 1916 tot en met 1919) bedroeg 283.401 pakken.

Voor *Java* is de toestand een geheel andere.

Hiervan werden bij inschrijving aangeboden 576.420 pakken; bovendien echter verdwenen gelukkig zeer belangrijke quantums ondershands van de markt. Zoo kwam het reeds vroeger met de *Detag* afgesloten quantum in den loop van het jaar tot aflevering, terwijl ook naar verschillende Regielanden (o.a. Spanje) naar Polen, enz. groote posten, meest ordinaire tabak, verkocht werden.

Door een en ander is men nu zoover gekomen, dat men het eind der oude oogsten, welke een jaar geleden als een onoverkomelijke berg de markt drukten, althans ziet naderen. Men mag aannemen dat, wanneer in het voorjaar de aanvoeren van den 1920er oogst wat ruimer beginnen te vloeien, de oude oogsten voor het grootste deel uit handen der importeurs verdwenen zullen zijn.

Wat voor Sumatra de importeurs kunstmatig deden, blijkt op *Java* in 1920 de natuur nagevolgd te hebben. Abnormaal zware regens gedurende nagenoeg den geheelen planttijd hebben zulk een schade aan den aanplant toegebracht, dat in vele districten op nauwelijks de helft van een normaal quantum gerekend wordt.

Waar de *Javatabak* veel meer dan de *Sumatra* te lijden heeft van de verminderde koopkracht der Centrale Rijken, valt dit feit op zichzelf niet te betreuren.

Hierdoor toch zal het quantum *Java*, dat in 1921 in eerste hand tot behandeling komt, vermoedelijk niet heel veel grooter behoeven te zijn dan dat van een flinken oogst vóór den oorlog, zoodat de kans bestaat dat importeurs in den loop van 1921 ook met dit artikel schoon schip zullen kunnen maken. Op die wijze zal dan de tweede hand vanzelf gelegenheid krijgen voor haar — gedeeltelijk nog zeer belangrijke — voorraden afzet te zoeken zonder daarin voortdurend bemoeilijkt te worden door de boven de markt zwevende voorraden van oude oogsten.

Na de buitengewoon groote prijsdaling op het eind van 1919, waarvan wij in ons vorig overzicht nog melding maakten, zijn de prijzen voor goede *Javatabak* vrij stabiel gebleven. In het algemeen kan men zeggen dat deze tot de vacantie zeer langzaam nog wat terugliepen om in het najaar eerder weder wat aan te trekken.

Ordinaire soorten en vooral de groote quantums uit de 1916er en 1917er oogsten, welke door het lange verblijf in de tropen dof geworden waren of door wurm geleden hadden, zijn echter het geheele jaar door zelfs tot lage prijzen uiterst moeilijk te verkoopen geweest.

Hierop zijn, deels door importeurs, deels door handelaars, welke de tabak op levering gekocht hadden, zware verliezen geleden, vooral tengevolge van het feit, dat groote quantums verscheept werden met gecharterde booten tot buitensporige vrachten. Tien-duizenden pakken zijn hier op de markt gerealiseerd, waarvan de opbrengst ten slotte de betaalde vrachtoppeningen in de verte niet dekte.

In tegenstelling met *Sumatra* is men voor *Java*-tabak reeds vrij dicht tot de vóór den oorlog geldende prijzen genaderd.

Stelt men die bijv. voor omblad op 30 à 40 cents, thans kan men als gemiddelde waarde daarvoor 40 à 50 cents aannemen (in den oorlog liep de prijs hiervan tot 500 à 600 cents op).

Ordinaire *Krossoks* gelden thans 15 à 20 cents, tegen circa 10 cents vóór den oorlog; terwijl hiervoor

in de duurste periode tijdens den oorlog grif 300 cents betaald werd.

De Duitse handel heeft het geheele jaar, zij het op bescheiden schaal, aan de inschrijvingen deelgenomen.

In het begin van het jaar ondervonden de zaken met Duitse fabrikanten nogal belemmering door groote beperking in het afgeven der invoerconsenten. Toen echter in den zomer de Detag het restant van haar eigen voorraden ten slotte tot verdeling gebracht had, werd het quantum, dat door de fabrikanten direct uit Holland ingevoerd mocht worden, spoedig weder vergroot.

Intusschen heeft dit alleen betrekking op tabak afkomstig uit de Nederlandsche koloniën.

Voor andere soorten is voor den Duitschen fabrikant alleen invoerconsent te krijgen bij koop van een Duitschen handelaar, welke maatregel ten doel heeft het herstel van de Bremer en Hamburger markten — voor *Brazilië en andere Zuid-Amerikaansche soorten* — zooveel mogelijk te bevorderen.

In deze soorten was de handel in Holland dan ook het geheele jaar slepend; bij inschrijving werden hiervan aangeboden circa 14000 colli, dus belangrijk minder dan in 1919, toen dit quantum circa 58000 colli bedroeg.

Van *Borneo* werden eenige partijen (1631 pakken) voor Engelsche rekening in Amsterdam aan de markt gebracht, gedeeltelijk zandblad, welke soort voor verbruik in Engeland niet geschikt is. Deze partijen profiteerden mede van de gunstige stemming voor Sumatra-dek.

De handel in *Oriëntaalsche tabak* is, niettegenstaande het groote aangevoerde quantum, voor Holland van weinig beteekenis. In dit artikel bestaat hier nagenoeg geen tweede hand, en de aangevoerde partijen liggen veelal onder banken voor rekening van vreemde firma's, wier vertegenwoordigers uitgezonden worden om te trachten de tabak hier of in Duitschland te plaatsen en die zich maar al te vaak weinig blijken te kunnen aanpassen aan de Hollandsche manier van zaken doen.

Hoewel het geheele jaar getracht is de prijzen kunstmatig op peil te houden, heeft men een scherpe inzinking daarvan toch niet kunnen voorkomen. Zelfs op het verlaagde prijsniveau blijft het echter vrijwel ondoenlijk posten van eenige beteekenis af te sluiten.

In *Noord-Amerikaansche vaten-tabak* (welke soorten alleen ondershands verhandeld worden) heeft bijna het geheele jaar-zich de toestand voorgedaan, dat de prijzen hier te lande ver beneden die van het productieland waren. Eerst in het najaar is de markt in Amerika beginnen te dalen en deze daling heeft ten slotte voor sommige soorten (zooals gele Virginie, Burley en ordinaire Kentucky) zulk een omvang aangenomen dat de prijzen thans ver beneden de helft van die van een jaar tevoren staan.

De toestanden in de *Hollandsche Sigaren-Industrie* zijn in den loop van 1920 zeer ongunstig geworden. Het minst hebben te lijden gehad de fabrieken die zich speciaal op beter fabriekaats voor de Hollandsche consumptie toelieden; de fabrieken echter, die op export aangewezen waren, hebben bijna zonder uitzondering groote moeilijkheden ondervonden om orders tot loonnende prijzen te krijgen. Verwondering behoeft dit niet te baren, wanneer men in aanmerking neemt, dat bij dit artikel het werkloon een veel grooter deel der waarde vertegenwoordigt dan bij de meeste andere.

De thans in het collectief arbeidscontract vastgelegde loonen staan echter geheel buiten verhouding tot die der meeste ons omringende landen en maken daardoor den Hollandschen fabrikant de concurrentie op de wereldmarkt uiterst moeilijk. Wij behoeven hier slechts daarop te wijzen dat in de loonregeling, welke begin 1920 in Duitschland gemaakt is, loonen van 40 tot 62 Mark per duizend sigaren opgenomen zijn, ter-

wij in Holland het loon voor het goedkoopste vormwerk f 16,—, voor de meest gangbare modellen f 25,— à f 30,— per duizend bedraagt. Een dergelijke verhouding vindt men natuurlijk terug bij het sorteerloon, de verpakking, enz.

Bovendien helpt de huisarbeid, tengevolge van den achturigen arbeidsdag weliger tierend dan ooit, de moeilijkheden voor den bona-fide fabrikant in niet geringe mate vergrooten.

Ook de *sigaretten-industrie*, welke nog meer op export aangewezen is, heeft groote moeite gehad zich tegen de concurrentie van de Engelsche en Amerikaansche fabrieken te verweren. Verschillende bedrijven hebben dan ook een groot deel van het jaar hoogstens met halve kracht gewerkt. F. M. v. E.

NEDERLAND EN HET KABELVRAAGSTUK.

Nu in den laatsten tijd — ten gevolge van de besprekingen, die ten aanzien van de vroegere Duitse kabels in Washington zijn gevoerd — het vraagstuk der onderzeesche kabels, meer dan vroeger, op den voorgrond is getreden, is het misschien gewenscht de positie van Nederland, met betrekking tot het kabelvraagstuk, nader te beschouwen.

Dit is het doel van onderstaande regelen, waarbij meer speciaal de aandacht zal worden gewijd aan de verbinding tusschen Nederland en haar Oost-Indische koloniën en in verband daarmee, met de Vereenigde Staten.

Voor het uitbreken van den oorlog was van economisch standpunt beschouwd de telegrafische gemeenschap van ons land met Nederlandsch Oost-Indië langs meerdere alternatieve routes op ruime wijze verzekerd.¹⁾

De oorlog heeft hierin een belangrijke wijziging gebracht. Insulinde is, sedert het uitbreken van den oorlog, alleen bereikbaar over de kabels toebehoorende aan de Engelsche Eastern Telegraph Company en hare dochtermaatschappijen. De ervaring tijdens den oorlog heeft ruimschoots geleerd, hoe gevaarlijk het voor ons land is, slechts ééne route te onzer beschikking te hebben. Van October 1917 tot Februari 1918 was Nederland, door een maatregel der Engelsche Regeering, voortvloeiende uit een gerezen politiek geschil (de zand- en grindkwestie), geheel van gemeenschap langs den draad met hare Koloniën verstoken.

Sindsdien zijn wij voor de verbinding met de Oost, langs kabels, nog steeds uitsluitend op bovengenoemde maatschappij aangewezen.

Onze Regeering, kooplieden, bankiers, industrieelen en reeders schijnen nog niet voldoende doordrongen te zijn van het nationale belang, Oost-Indië langs meerdere — zoo mogelijk natuurlijk geheel of grotendeels nationale-kabels te kunnen bereiken en in geen geval geheel afhankelijk te zijn van de kabels, die toebehooren aan maatschappijen van één enkele nationaliteit.

Gedurende den oorlog, toen de nadeelen voortvloeiend uit den toen geschapen, hierboven geschilderden²⁾ toestand, welke zich pitten in den vorm van censuur, vertraging, willekeurige behandeling onzer telegrammen, scherp gevoeld werden, zocht men naar eene oplossing en vond deze gedeeltelijk door den bouw van het draadlooze station op de Veluwe. Dit was tijdens den oorlog weliswaar de eenige mogelijke oplossing, maar voor thans is zij allerminst bevredigend.

Nu voor het oogenblik de telegrafische verbinding tusschen Nederland en Insulinde langs de kabels van het Eastern-System vrij bevredigend is — de draad-

¹⁾ De telegrafische verbinding tusschen Nederland en Insulinde was verzekerd:

- a. via de kabels van de Eastern (door de Middellandsche Zee of via de Kaap en den Indischen Oceaan);
- b. via de landroute door Siberië (over Kyachta, Shanghai, Yap);
- c. via Noord-Amerika, Stillen Oceaan, Yap.

Nog enkele andere verzendingswegen, in Oostelijke richting, waren mogelijk, doch van geen practisch belang.

looze weg telt voor het handelsverkeer *geheel niet mede* — schijnt men zich in Nederland wederom bij den bestaanden toestand neer te leggen en de hegemonie van een vreemde natie, voor zoover het betreft onze telegrafische gemeenschap met de Oost, te aanvaarden.

Het lijkt mij toe, dat thans het oogenblik gekomen is om in de goede richting een belangrijke schrede voorwaarts te doen. Immers, indien in de passieve houding van het oogenblik eerlang geene wijziging komt, zal het voor ons misschien te laat kunnen worden, alsnog tijdig verbetering te brengen en zullen wij waarschijnlijk in de toekomst wederom de wrange vruchten plukken van onze passiviteit.

De zeekabels, die aan Duitschland toebehoorden, zijn bij het Vredesverdrag aan de Geassocieerde Mogendheden toegewezen. Tot de Deutsche kabels behoorden de kabels Guam-Yap-Menado en Yap-Shanghai, alsmede de twee kabels tusschen de Vereenigde Staten en Duitschland, die beiden op de Azoren een steunpunt hadden.

Het waren voornamelijk de routes door deze kabels bestreken, die ons vóór 1914 meer pijlen op onzen boog gaven, voor ons verkeer met Oost-Indië.

In October 1920 kwamen afgevaardigden der Geassocieerde Mogendheden te Washington bijeen om, onder meer, eene onderlinge verdeeling van voornoemde kabels te regelen.

Deze conferentie is December 1920 zonder resultaat gesloten.

Wat de kabels in den Stillen Oceaan betreft, zoo wenschte Japan de contróle van het knooppunt Yap — een op Duitschland veroverd eiland — niet op te geven, een standpunt, waarmede Amerika zich uit welbegrepen eigenbelang niet wenschte te vereenigen.

Van de vroegere Deutsche kabels in den Noord-Atlantischen Oceaan — in den oorlog respectievelijk door Engeland en Frankrijk in bezit genomen — wenschten genoemde mogendheden geen afstand te doen.

Ter conferentie bleek, dat de Vereenigde Staten geneigd waren wederom een kabelverbinding met Duitschland tot stand te brengen, die niet over Engelsch grondgebied liep en wel met gebruikmaking van een der voornoemde kabels, terwijl met de andere kabel Italië en de Vereenigde Staten verbonden zou worden.¹⁾

Hoewel Engeland onder zeker voorbehoud, wellicht te vinden ware geweest voor eene schikking, bleek Frankrijk hiertoe niet genegen.

Eene nieuwe conferentie zal binnen eenige maanden plaats vinden, doch uit hetgeen tot nu toe bekend is geworden, kan men met vrij groote zekerheid concludeeren, dat de eventueele oplossing van het vraagstuk der verdeeling der ex-Deutsche kabels niet een dusdanige zal zijn, dat daarmede het hierboven omschreven Nederlandsche belang zal kunnen worden gediend.

Wat moet nu Nederland doen om eene nieuwe alternatieve route te scheppen naar onze Oost-Indische bezittingen?

Eene directe nationale kabelverbinding langs Oostelijken weg met Indië is technisch slechts mogelijk door gebruikmaking van tusschenstations, welke uiteraard grootendeels op Engelsch grondgebied zouden liggen. Het voordeel van eene dusdanige verbinding, die bovendien economisch niet rendabel zou kunnen zijn, hiermede geheel vervallen.

Wij kunnen echter medewerken tot het scheppen van een alternatieve weg via de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, als tegenwicht voor het monopolie, dat thans in Engelsche handen ligt. En deze op-

¹⁾ Het is bekend, dat thans het geheele Deutsch-Amerikaansche telegraafverkeer via Engeland of Frankrijk gaat; een toestand, dien men ook aan de andere zijde van den Oceaan allerminst bestendig wil zien.

lossing zou tegelijkertijd eene verbetering van onze verbinding met de Vereenigde Staten medebrengen, waardoor wij ook op deze route niet meer op het Fransch-Engelsche monopolie zouden zijn aangewezen.

Wij moeten een uitweg zoeken naar het Westen en trachten met de Vereenigde Staten tot overeenstemming te geraken omtrent een kabel met dit land, die noch Engelsch, noch Fransch grondgebied raakt.

De Zoeloe-eilanden, die de zeeën van Mindoro en Celebes scheiden, vormen verder een schitterend trait d'union tusschen de Philippijnen en Hollandsch Borneo. Met betrekkelijk weinig additioneele mijlen zee-kabel is dan een nieuwe verbinding met Insulinde tot stand gebracht.

Onze belangen vertoonen te dezer zake eene opmerkelijke paralleliteit met die van de Vereenigde Staten. Een kabel — via de Azoren — tusschen Nederland en de Vereenigde Staten en tusschen de Philippijnen en Nederlandsch Borneo brengen Holland nader tot Amerika, Amerika dichter bij Indië en geven Nederland tegelijkertijd eene nieuwe verbinding met Insulinde vrij van Britsche of Fransche contróle.

Dr. HAROLD W. A. BEENHOUWER.

Januari 1921

HET VERSLAG VAN DE STAATSCOMMISSIE IN ZAKE DE DUURTE.

De kans, dat elk van de drie phasen, die de crisis op het gebied van de voorziening met levensmiddelen en andere eerste levensbehoefden sedert het uitbreken van den oorlog heeft doorgemaakt, door een bepaalde wet — n.l. door de Onteigeningswet 1914, de Distributiewet 1916 en de Duurtewet 1919 — zou worden gekeurd, gelijk mogelijk werd geacht in de bespreking van het ontwerp van de laatstgenoemde wet in de „Ec. Stat. Berichten” van 10 December 1919, is niet verwezenlijkt. Na een lange lijdensgeschiedenis is het bedoelde ontwerp in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 26 Maart 1920 verworpen.

Zooals bekend is, was het voorstel van de Duurtewet afkomstig van de bij Kon. Besluit van 23 Augustus 1919, No. 58, ingestelde *Staatscommissie in zake de duurte*, wier reeds op 29 October 1919 aan de Regeering aangeboden ontwerp¹⁾ door deze, behoudens enkele wijzigingen geheel is overgenomen. Bij de lezing van het op 21 October 1920 door de Staatscommissie aan de Koningin uitgebrachte, en onlangs in druk verschenen²⁾ *Verslag* bespeurt men duidelijk, dat met het niet-aanvaarden van het in het ontwerp neergelegde middel van *ingrijpen in contracten en terugbrenging van prijzen* door Duurteraden, de krachtigste pijl op den hoeg der Commissie, ja eigenlijk de eenige pijl, die zij in staat acht het kwaad van de duurte in het hart te treffen, buiten werking is gesteld. Aan het slot van haar uit twee hoofdstukken bestaande rapport, waarvan het eerste de *duurte* in het algemeen behandelt, en het tweede de *duurtebestrijding* bespreekt, heeft de Staatscommissie hare zienswijze over de mogelijke oplossingen van het vraagstuk in een 8-tal *conclusies* samengevat. Blijkens de 4de hiervan is de Commissie nog steeds van oordeel gebleven, dat praktisch resultaat ten opzichte van de bestrijding van het euvel van opdrijven en hooghouden van prijzen in hoofdzaak slechts is te bereiken door een stelsel van vernietiging van contractbepalingen, en dat daarnaast aan strafbepalingen niet meer dan een aanvullende beteekenis kan worden toegekend (blz. 65). Wel is waar heeft zij bij de uitvoeriger behandeling van dit punt in het verslag (blz. 45—52) doen uitkomen, dat naar haar meening de

¹⁾ Het aangeboden ontwerp met memorie van toelichting en verdere bijbehorende stukken is afgedrukt als bijlage D 1—6 op blz. 87—134 van het *Verslag*.

²⁾ Gedrukt bij Wed. P. van Waesberge en Zoon, Rotterdam; verkrijgbaar bij Gebr. van Cleef, 's-Gravenhage.

verschijnselen van prijsopdriving zich in den lateren tijd, naarmate de oorlogstoestand verderaf komt te liggen, ten deele niet meer in denzelfden acuten vorm voordoen als voorheen (blz. 51), maar zij heeft daar toch op laten volgen, dat niettemin ook nu nog in de wijze van prijsvorming van een reeks van goederen belangrijke verschillen met het tijdperk van vóór den oorlog zijn aan te wijzen, die mogelijkheid laten tot verschillende vormen van prijsopdriving, welke bij een juist functioneeren van het stelsel van vrije mededinging uitgesloten zouden zijn geweest of binnen enge grenzen beperkt zouden zijn gebleven: Zij blijft daarom haar wensch betreffende het hebben van een organisatie, bekleed met de bevoegdheden van enquête en ingrijpen, als in het wetsontwerp omschreven, ook voor de inmiddels reeds veranderde omstandigheden handhaven (blz. 65).

Het is zeer goed te begrijpen, dat de Staatscommissie — die zooals haar *Verslag* telkens doet zien — er naar heeft gestreefd de duurtebestrijding vooral zoo veel mogelijk *praktisch* te bevorderen — de verwerping van het ontwerp-Duurtewet bijzonder heeft betreurd. Hare teleurstelling spreekt uit haren, op blz. 47—48 afgedrukten, brief aan den Minister van L., N. en H. in antwoord op diens vraag na de beslissing van de Kamer of er aanleiding bestond andere maatregelen te overwegen en zoo ja, waarin deze zouden moeten bestaan, in welken brief zij als haar meening mededeelde, dat bij de behandeling van het ontwerp geen nieuwe gezichtspunten waren geopend en te kennen gaf, dat voorloopig geen andere voorstellen van haar waren te verwachten.

Hoezeer de Staatscommissie er waarde aan heeft gehecht, dat de in te stellen organisatie moest zijn toegerust met de bevoegdheid om in contracten in te grijpen, komt aan den dag in haar, op een daartoe strekkende vraag van denzelfden Minister, aan dezen uitgebracht, en eveneens in het *Verslag* volledig afgedrukt (blz. 48—51) advies over het door Mr. Van Schaik in de zitting van de Tweede Kamer van 1 Juli 1920 geopperde denkbeeld tot het in het leven roepen van een commissie, enkel met een zeer uitgebreid recht van enquête en het tot stand brengen van strafbepalingen tegen het nemen van ongeoorloofde winsten, in verband waarmede de commissie zou hebben op te treden als aambrengster bij of voorlichtster van het Openb. Ministerie. De Staatscommissie toch, ofschoon van oordeel, dat een voldoende toegerust bureau ongetwijfeld nuttigen arbeid zou kunnen verrichten, sprak de vrees uit, dat zulk een lichaam, vooral wanneer dat een voor het geheele land werkend orgaan zou worden, hetwelk bezwaarlijk met allerlei plaatselijke verhoudingen rekening kan houden, terwijl het de macht tot het ingrijpen in contracten en het terugbrengen van prijzen zou missen, meer het karakter van een studie- of informatie-commissie zou verkrijgen, dan dat het in de praktische duurtebestrijding een belangrijke rol zou kunnen vervullen. Daarenboven achtte zij het een bezwaar, dat, bij gebreke van een vertakking over het geheele land, de gansche gestie van den kleinhandel, behalve misschien voor zooveel betreft de algemeene verbruiksartikelen van standaard-kwaliteit, buiten den gezichtskring van het instituut zou blijven. Wat verder de *strafbaarstelling* van buitensporige winstberekening aangaat, heeft de Staatscommissie blijkens haar advies aan den Min. en zooals voorts uit het bovenaangehaalde uit haar 4de conclusie blijkt, vastgehouden aan haar reeds in de Memorie van Toelichting op het door haar opgestelde wetsontwerp ingenomen standpunt te dier zake, hetwelk hier op neerkomt, dat wanneer winstneming — gelijk de Commissie doet — in het algemeen als een geoorloofde daad wordt erkend, voor het tot stand komen van strafwaardigheid een persoonlijk element — bijv. het zich niet storen aan een toegediende waarschuwing tegen of het zich niet houden aan een afgelegde verklaring betreffende een bepaalde prijsbereke-

ning — vereischt is en dat dus het strafrechtelijk ingrijpen op het gebied van de duurtebestrijding niet meer dan een aanvullend karakter kan dragen (blz. 43—45).

Het mag o.i. worden toegejuicht, dat de Staatscommissie van het optreden van den strafrechter ten deze slechts in de tweede plaats wil weten. Weliswaar kan het nemen van woekerwinst worden gerangschikt onder de onsociale daden en zal van de strafbaarstelling daarvan wellicht een afschrikwekkende kracht uitgaan, maar toch dient te worden toegegeven, dat er, zoolang het beginsel van het maken van de grootst mogelijke winst den grondslag vormt van het zakenleven, bezwaar tegen bestaat straf te bedreigen tegen dengeen, die dat beginsel toepast, al gaat hij daarbij verder dan het algemeen belang wellicht toelaat.

Een andere zaak is het echter of het bestaan van een algemeene commissie van onderzoek, als waarover het advies van de Staatscommissie werd gevraagd, afgescheiden van eenig optreden van strafrechtelijken aard, niet wenschelijk zou zijn. Op verschillende punten in het *Verslag* komt tot uiting, dat de Staatscommissie zichzelf of door het niet voldoende beschikken over cijfers en gegevens of door het missen van deskundigheid, niet in allen deele tot oordeelen bevoegd heeft gevoeld. Zulks is o.a. het geval in de, in bijlage E (blz. 135—137) bij het *Verslag* opgenomen, beantwoording door de Commissie van de haar door den Minister van L., N. en H., voorgelegde, eenigszins aan het raadsel van de kip en het ei herinnerende, vraag of de verhoogingen van de salarissen der overheidsdienaren moesten worden geacht den stoot te geven aan stijgingen van de loonen in de particuliere bedrijven en of ze in verband daarmede, wellicht een ongunstigen druk op het algemeene prijsniveau uitoefenden, in welk antwoord zij er uitdrukkelijk op heeft gewezen, dat haar de bevoegdheid tot het instellen van een enquête ontbrak. Van het ontbreken van voldoende deskundigheid getuigt de, eveneens in het *Verslag* voorkomende (blz. 61—62) brief, dien de Commissie op 1 September 1920 aan den Minister van L. N. en H. heeft geschreven over de depreciatie van het Nederlandsche ruilmiddel ten gevolge van de voortgaande stijging van den dollarkoers, aan het slot waarvan zij de vraag stelde of het niet wenschelijk was „deze speciale vraagstukken aan het oordeel van ter zake deskundigen te onderwerpen”.

Vanzelf rijst de gedachte, dat het, vopral ook bij het geleidelijk verdwijnen van de verschillende crisisbureaux, nuttig zou zijn, indien der Regeering een commissie of bureau ten dienste stond, die (dat), voortdurend waakzaam, uit eigen beweging of desgevraagd zou hebben te adviseeren over de economische toestanden op allerlei gebied en de duurte en haar bestrijding in het bijzonder. De taak van de Staatscommissie zelf schijnt thans afgelopen: zij heeft haar „eindrapport” uitgebracht en daarmede is, nu zij geen verdere voorstellen meer doet, haar opdracht vervuld. Zooals het *Verslag* op onderscheidene plaatsen aantoon, geeft het proces, dat wij doorleven, echter nog voortdurend een snel veranderend beeld. Hierboven bleek reeds uit een aanhaling, dat de Commissie zelf erkent, dat de toestanden, waarvoor zij haar ontwerp-Duurtewet maakte, thans alweer zijn gewijzigd. Zelfs is de 3de conclusie van de Commissie — n.l., dat als overgangsmaatregel onder de huidige omstandigheden het stelsel van *prijsverlaging* voor binnenlandsch verbruik (tegenover een zekeren toegelaten uitvoer) ten opzichte van *zuivelproducten* en *suiker* (zie blz. 40—42) is te aanvaarden — wat de suiker betreft al verouderd sedert het vervallen van de regeling voor dat artikel. De prijsdaling, die zich in den laatsten tijd heeft ontwikkeld, schemert in het *Verslag* nog maar nauwelijks door: het maakt alleen melding (blz. 13) van de op de Amerikaanse en de Engelsche markt ingetreden neiging tot verlaging van de groothandelsprijzen, onder opmerking even-

wel, dat deze neiging zich nog niet of nog slechts in geringe mate in de kleinhandelsprijzen van eerste levensbehoefte heeft afgeteekend (blz. 14). Sinds dit werd geschreven (October 1920) is de daling echter — niet in den voorjaars- of zomertijd, in welke periode volgens het *Verslag* de stijging is gebleken telkens het geringst te zijn — ook in den kleinhandel doorgedrongen (brood, vrije suiker, rijst, vleesch, manufacturen, veevoeder, bouwmaterialen, enz.). Een nieuwe (vierde) phase in den loop van de crisis schijnt thans aangebroken. Waartoe zal deze leiden: tot een blijvende verlaging van de prijzen, of wel tot faillissementen, stilleggen van bedrijven, loondaling, werkloosheid en daarna nog grootere prijsstijging, gelijk door velen wordt verwacht? Al lijkt voor het oogenblik een ontspanning te zijn ingetreden, toch is de veronderstelling gewettigd, dat nog lang niet een normale toestand — dat wil *niet* zeggen een toestand als vóór Augustus 1914, doch een, na alles wat er gebeurd is, opnieuw geconsolideerde stand van zaken — in aantocht is. Zolang dit niet het geval is, zou aan het wakend oog en de waarschuwendende stem van een, wellicht uit de Staatscommissie zelf voortspuitende, instelling met ruime bevoegdheid tot onderzoek zeker wel behoefte bestaan. Mocht de ingetreden daling blijvend zijn, dan zal het er op aankomen, dat de verlaging ook ten volle in den kleinhandelsprijs doordringt. Ook dan zal toezicht, niet meer tegen het onredelijk opdrijven, doch nu tegen het ongegrond hooghouden van prijzen, geenszins overbodig zijn.

Zoals hierboven reeds bleek, huldigt de Staatscommissie in haar meerderheid de opvatting, dat de toestanden zich zullen verbeteren naarmate de tot dusver verstoorde werking van de wet van vraag en aanbod zich zal hebben hersteld. In het eerste hoofdstuk van het *Verslag* heeft zij de ontwikkelingsgeschiedenis van de duurte nagegaan, eerst gedurende den oorlog, toen schaarschte, verruiming van het ruilmiddel en een verschuiving in het volksinkomen de hoofdtrekken van het proces waren, en daarna in het tijdvak na den wapenstilstand, toen na een aanvankelijke daling in de prijzen, bij het herleven van het internationale verkeer en den zich opnieuw regelenstand van de wisselkoersen opnieuw een belangrijke stijging van de prijzen intrad, versterkt door de in dien tijd losgekomen verhoogingen van loonen en salarissen, die er op hun beurt weder toe medewerkten het verbruik te doen uitbreiden, waartegenover geen in evenredigheid toegenomen productie, doch wel een verminderde spaarzin stond, met het gevolg, dat de uitvoer inkromp, doch de invoer toenam, hetgeen zijn nadeeligen invloed op den reeds ongunstig geworden koers van het Nederlandsche betaalmiddel deed gelden. De Commissie heeft haar uiteenzetting ten deze gesloten met de opmerking, dat *spaarzaamheid*, in de huishouding van de overheid evengoed als in die van iederen staatsburger, volstrekt noodzakelijk is, doch zij heeft daar onmiddellijk aan toegevoegd, dat *soberheid* en *arbeidzaamheid*, waarop het in de eerste plaats aankomt, geen zaken zijn, die bij de wet kunnen worden voorgeschreven en dat de Staat derhalve tegenover het duurteverschijnsel en de gevolgen, waartoe het moet leiden, voor een goed deel *machteloos* staat.

Bij het trekken van haar *conclusies* heeft de Staatscommissie dan ook dezen eisch van soberheid en arbeidzaamheid vooropgesteld. In deze gevolgtrekkingen worden, behalve wat het hierboven besproken 4de punt betreft, geen groote middelen ter bestrijding van de duurte meer aangewezen. In hoofdzaak heeft de Commissie zich beperkt tot het uitspreken van een oordeel over de maatregelen, die reeds tijdens den oorlog (maximum-prijzen, bijslag-stelsel) of in het daarop gevolgde tijdperk (crediet-verleening aan coöperatieve verbruiksverenigingen) toepassing hebben gevonden. Mede doordat de Commissie ten opzichte van ieder van die middelen juist van oordeel

blijkt te zijn, dat zij wellicht goed zijn geweest voor den tijd, waarin zij golden en h.i. nog slechts als overgangsmaatregelen van kracht mogen blijven, voor zover ze nog ten tijde van haar onderzoek in werking waren, dragen deze conclusies meer het karakter van nabetrachtingen dan van richtsnoeren, waarnaar verder kan worden gewerkt. Alleen de drie laatste conclusies — nl. die betreffende het op peil brengen van den rentestand, het nemen van maatregelen tegen den ongunstigen wisselkoers en het invoeren van belastingen op de vertering en in het bijzonder op de luxe-vertering ten einde tot een beperking in het verbruik te geraken, geven, hoewel tamelijk vaag, wegen aan, die in de naaste toekomst dienen te worden gevolgd.

De zienswijze, dat de Staat vrijwel machteloos tegenover het duurteverschijnsel staat, is blijkens diens afzonderlijke nota (blz. 67—72) niet gedeeld door het lid van de Commissie, den heer F. M. Wibaut. Hij kan de heilzame werking van het stelsel van de vrije mededinging niet erkennen en twijfelt vooral in verband met de in de crisisjaren versterkte neiging tot bedrijfsaansluiting, aan het nuttig effect van het herstel van de wet van vraag en aanbod. De heer Wibaut meent, dat de productie eerst dan kan worden opgevoerd wanneer wordt overgegaan tot socialisatie en beveelt het denkbeeld aan om ter voorbereiding hiervan een zeer diepgaande enquête naar de bedrijfsvoering en de prijsvorming op een aantal voorname gebieden van voortbrenging in te stellen. Hij gelooft, dat de, mede aan de arbeidende klasse gestelde eisch van arbeidzaamheid voor haar eerst een aannemelijken klank zal verkrijgen, wanneer na de aanvaarding van de voorbereiding der socialisatie de overtuiging zich bij haar zal hebben gevestigd, dat een ernstig begin wordt gemaakt met de invoering van een voortbrengingswijze, die niet meer zal zijn gericht op het winstbelang van betrekkelijk kleine groepen, maar op het gemeenschapsbelang, dat de massa heeft bij een doeltreffende goederenproductie.

De vraag mag worden gedaan of het niet een al te groot *idealisme* is te veronderstellen, dat de groote massa zich inderdaad zou laten leiden enkel door het *idee* over de maatschappelijke betekenis van den arbeid en niet meer in de eerste plaats door het persoonlijk gewin, dat daarmede wordt gemaakt. Dat de stemming, waarmede door een groot deel van het overheidsperoneel, dat thans reeds in het gemeenschapsbelang (gasproductie enz.) en dus niet voor het winstbelang van particulieren werkt, in die richting hoopvol stemt, kan bezwaarlijk worden beweerd.

De heer Wibaut zou dus wel „groote middelen” willen zien toegepast, maar hij heeft er zich intuschen in zijn nota niet over uitgelaten, dat hij van de invoering van de socialisatie een vermindering van de duurteverschijnselen van dezen tijd verwacht. Wel spreekt hij reeds van vermogensheffingen, die noodig zullen zijn voor de vorming van het kapitaal om een gesocialiseerde voortbrenging te beginnen.

De wensch van den heer Wibaut betreffende een zeer diepgaande enquête zou kunnen worden vereenigd met wat hierboven werd betoogd over het beschikbaar houden van een duurte-instituut, toegerust met de noodige bevoegdheden en deskundigheid om de gegevens na te gaan, die van betekenis zijn ook voor de beoordeeling van het verdere verloop van de crisis in ons economisch leven en van de maatregelen, welke daarin verbetering kunnen brengen. Naast instellingen als den Middenstandsraad en den Nijverheidsraad, zou wellicht een Duurteraad geheel op zijn plaats zijn. Mocht het aan de Staatscommissie in zake de Durte worden opgedragen de kern van een zoodanig orgaan te vormen, dan zou zij misschien nog in staat zijn op meer bevredigende wijze dan het haar tot dusver gegeven is geweest — hoe belangrijk het door haar uitgebrachte *Verslag*, vooral als studie van de verschijnselen van onze dagen ook moge zijn —

voor de *praktische duurtebestrijding* nuttig werk te doen.

Mr. G. G. PEKELHARING.

Utrecht, Januari 1921.

HET DJAMBI-ONTWERP EN HET SOCIALE VRAAGSTUK.

Tijdens de behandeling van het wetsontwerp, houdende machtiging tot het sluiten van een overeenkomst met de Bataafsche Petroleum Maatschappij betreffende aardoliewinning in Djambi, dat in de Kamerzitting van 15 November 1915 een ontijdig einde vond, bleek vooral van tweeërlei motief, dat zich tegen de denkbeelden van Minister Pleyte verzette.

Vooreerst gaf deze zaak aanleiding tot een krachtig pleidooi voor staatsexploitatie, dat in een motie Alberda werd samengevat. Die motie werd met een kleine meerderheid aangenomen, waardoor het lot van het wetsontwerp beslist was.

Veel grooter was evenwel de meerderheid, waarmee het wetsontwerp ten slotte werd verworpen, waardoor uitdrukking gegeven werd aan het tijdens de gedachtenwisseling duidelijk gebleken gevoelen, dat ook bij verwerping van het stelsel van staatsexploitatie, de wijze waarop de Bataafsche in Djambi ontginningsrechten zou verkrijgen, niet werd geacht in 's lands belang te zijn.

Het ligt, na hetgeen reeds te voren over dit onderwerp in dit tijdschrift werd geschreven, niet in de bedoeling andermaal op de quaestie van staatsexploitatie uitvoerig in te gaan. Te minder bestaat daartoe aanleiding, nu allerwege blijkt, dat de denkbeelden op dit gebied sedert 1915 een ingrijpende wijziging hebben ondergaan.

Dat ook bij uitschakeling van de factoren, die door den wereldoorlog zoo sterk naar voren kwamen, de economische ontwikkeling, welke aan de geheele gemeenschap dient ten goede te komen, een verhoogde kapitaalvorming vereischt, voor welk doel echter de staat minder geschikt is, wordt thans in breede kringen ingezien. Dat de staat, in stede van kapitaalvormer te kunnen zijn, veel meer en in toenemende mate als kapitaalvernietiger optreedt, is aan velen duidelijk geworden.

Waar echter 1920/21 in zooverre een herhaling van 1915 te zien geeft, dat andermaal wordt beoogd, de „Bataafsche” bij de Djambi-terreinen te interesseren, kan het van belang zijn eens na te gaan, of ook op dit punt wijziging van verhoudingen en denkbeelden is ingetreden, die destijds gebleken bezwaren vermogen te ondervangen.

Die bezwaren laten zich, met weglating van quaesties van ondergeschikt belang, tot twee terugbrengen t.w. de bedenkelijke machtontwikkeling van een zoo krachtige organisatie, die een ongezonnen invloed op het staatkundig leven zou kunnen uitoefenen en voorts haar monopolistische tendenzen, die den verbruiker machteloos tegenover haar laten staan.

De in de No's 260 tot 262 van dit tijdschrift over dit laatste punt geleverde beschouwingen maken het overbodig, daarop thans verder in te gaan. Alleen ware de vraag te beantwoorden, of er ook in de toekomst geen gevaar bestaat, dat zoodanige tendenzen zich zullen ontwikkelen. Het antwoord op die vraag zal kunnen voortvloeien uit hetgeen hieronder over het eerste der beide hierboven genoemde bezwaren wordt opgemerkt.

„Een staat in den staat”, „een zwoele sfeer van corruptie”, zoowel in Nederland als in Indië, een „dicteeren van haar wil aan de Nederlandsch-Indische regering”, ziedaar eenige formules, waarin aan het gevoel van ongerustheid uiting werd gegeven.

Nu gaat het niet aan om hier te gaan napleiten, over het vele dat in 1915 hierover viel te hooren. Schrijver dezes, die destijds met verlof in het vaderland vertoefde, en het voorrecht had de kamerzittingen persoonlijk bij te wonen, herinnert zich nog leven-

dig het gevoel van verbazing, dat door deze uitingen werd gewekt. Juist in dien tijd toch werd er een verwoede strijd gestreden tusschen de Bataafsche en het mijnwezen over cijnszaken, waarbij het om beginselen ging, wier toepassing niet slechts eenmaal, doch telkenjare aan den fiscus belangrijk hooger inkomsten zouden kunnen verzekeren. De regering, die in deze het eindoordeel had te vellen, had reeds grootendeels hare beslissing ten gunste van het door het mijnwezen ingenomen standpunt doen kennen, een beslissing, die daar des te meer op prijs werd gesteld, omdat te voren in zaken van meer ondergeschikt belang een uiterst scrupuleuze opvatting harer taak tegenover andere ondernemingen van mijnbouw, de regering er wel eens toe had geleid een eindoordeel te vellen, hetwelk met dat harer ambtelijke adviseurs in strijd was. De heele atmosfeer echter, waarin zoowel de regering en haar orgaan, als de Bataafsche dien strijd streden, was er een, waarop de bovengenoemde epitheta al zoo weinig pasten, dat het den ingewijde vreemd aandeed te bemerken, dat hij zich volgens sommigen in een zwoele sfeer van corruptie bevond. De Indische staatsambtenaar is bovendien zoodanig gewend aan de verwijten van bureaucratieschen geest, hoogheidswaan en machtswellust, dat het een ietwat verrassenden indruk moest maken, zich in eens als de onderdanige dienaar van het groot-kapitaal te zien voorgesteld. En dat nog te meer voor het mijnwezen, dat juist in dien tijd zoo velerlei critiek had te doorstaan, dat het de belangen van den ondernemer in starre behoudzucht ernstig schade toebreacht.

Naast deze verwijten stonden echter ook andere van meer persoonlijken aard, waarbij het feit van het bekleeden van belangrijke functies bij de Koninklijke door voormalige hooge en hoogste dienaren van den staat naar voren kwam. Ook daarin werd het bewijs gezien voor een sluwe politiek, die, zonder daadwerkelijke corruptie als middel te gebruiken, de regering tot meegaandheid wist te verleiden.

De appreciatie van de persoonlijke motieven der betrokkenen, die hieruit sprak, moge van een zeker standpunt uit te verklaren zijn geweest, schrijver dezes heeft gedurende zijn ambtelijke loopbaan geenszins ondervonden, dat zij ook juist was. Het feit blijft evenwel bestaan, dat de mogelijkheid van beïnvloeding van het staatsgezag op deze wijze niet is uitgesloten en op dien grond hebben ook de hier bedoelde beschouwingen ongetwijfeld hun waarde. Zij moeten beschouwd worden als de min gelukkige uiting van het besef, dat de groeiende macht van het zich hoe langer hoe meer concentreerende groot-kapitaal een bedreiging vormt tegen de samenleving, waartegen verweer noodzakelijk is. Als zoodanig zijn deze uitingen, al waren zij in hun formulering dan ook niet juist, begrijpelijk en het schijnt van belang om, nu ópnieuw het Djambi-vraagstuk in combinatie met de Bataafsche aan de orde is, de vraag te beantwoorden, hoe het gemeenschapsbelang, daaraan getoetst, zich voortdoet.

Niet alleen op het gebied van productie en consumptie, maar ook op dat van de positie van het groot-kapitaal in de samenleving hebben de inzichten sedert 1915 zich niet onbelangrijk gewijzigd. En aan beide zijden.

Ook hier hebben de gevolgen van den wereldoorlog een onuitwischaar stempel ingedrukt, doordat eenzijdig de vernietiging van kapitaal op groote schaal heeft doen inzien, dat de concentratie en doelbewuste aanwending daarvan een der voornaamste middelen is, om de schade te herstellen, maar ook door het toenemend besef, dat de functie van het kapitaal in eerste reden op gemeenschappelijke doeleinden gericht moet wezen. De groote tegenstelling op politiek en economisch gebied ligt thans veel minder in de vraag, welke waarde aan het kapitaal als middel voor economische ontwikkeling moet worden toegekend, als wel in die andere, op welke wijze het op de meest

doelmatige wijze te vormen om daarmee voor de gemeenschap de hoogst bereikbare resultaten te overen.

Waar het wezen der voorgestelde oplossing in dit tijdschrift reeds uitvoerig ter sprake kwam, mag dit als bekend worden verondersteld. Een gemengd bedrijf met overheerschenden invloed van den staat, waardoor de gestie der vennootschap in de gewenschte richting kan worden gehouden. Dat is de hoofdzak. Dat daarnaast van de te vormen winsten het grootste gedeelte aan den staat zal komen, is niet onbelangrijk, doch gezien de onzekerheid, tot welk doel die winsten zullen worden aangewend, van uit het hier gekozen gezichtspunt slechts van de tweede orde. Trouwens in het gemengde bedrijf als zoodanig ligt hier ook niet zoozeer de kern. Die vorm is geenszins nieuw. Gemeenschapsbelangen, behartigd door een, den vorm van particulier bedrijf aannemende en van overheidswege gecontroleerde onderneming, zijn inteedeel aan de orde van den dag.

De kern moet echter niet geacht worden daarin te liggen, hoe men denkt te opereeren, maar *met wien*. Men behoeft toch de hierboven aangegeven, in 1915 geuite gevoelens, niet te deelen om toch te kunnen inzien, dat er verschil bestaat tusschen de houding der Bataafsche destijds en nu en dat ook hier ontwikkeling en aanpassing aan de eischen des tijds vallen te constateeren. Ook hier zijn leerjaren doorgemaakt. Misschien niet steeds zeer aangename, maar hun effect valt niet te miskennen. Ook hier deed de oorlogsperiode haar invloed gevoelen, doordat de overheerschende belangen van den staat het grootkapitaal dwongen zich dienstbaar te maken en dat wel op straffe van algeheele vernietiging. De rol die de Koninklijke-Shell-groep gedurende den oorlog voor de voorziening der Entente-legers had te vervullen, was een zeer gewichtige. En er moest gediend worden of men wilde of niet.

Twee dingen heeft men daarbij moeten leeren. Vooreerst, dat de staat, als het er op aan komt, de machtigste is en voorts dat, waar die ondergeschiktheid aan het hogere staatsbelang ten slotte onafwijsbaar is, het een hemelsbreed verschil maakt, voor welken staat en voor welke belangen het kapitaal dienstbaar wordt gemaakt. En die ervaringen werden wellicht daarom juist te eerder gerealiseerd, omdat in de leiding een overwegende invloed werd uitgeoefend door die voormalige hoge dienaren van den staat, wier aanvaarding van zoodanige taak destijds zoo sterk aan critiek bloot stond.

Dat de overwegend Nederlandsche belangen thans een weg zoeken om zich dienstbaar te maken aan reconstructie en nieuwbouw in eigen gebied en voor andere dan imperialistische en militairistische doeleinden en dat wellicht met te meer toewijding, nu de indruk van een toch zeker niet onverdeeld aangename ervaring in het jongste verleden nog zoo versch in het geheugen ligt, is een bewijs, dat zij zich wenschen te oriënteeren naar nieuwe verhoudingen. Indien het inzicht is doorgedrongen, dat het grootkapitaal in toekomst slechts dan reden van bestaan heeft, wanneer het zich, zonder opoffering van eigen karakter, weet dienstbaar te maken aan de belangen der gemeenschap, en er is alle reden om te veronderstellen, dat dergelijke motieven hier voorzitten, dan mag het Djambi-ontwerp, dat nu aan de orde is, als een uiterst gewichtigen stap worden beschouwd in een richting, die de harmonische oplossing van het belangrijkste vraagstuk dat heden in de wereld aan de orde is, zal vermogen te bevorderen.

Het geldt hier slechts een proefneming. Niemand zal dat ontkennen, en het wetsontwerp doet dat evenmin, door de mogelijkheid open te laten voor het verbreken van banden, die belemmerend zouden blijken te zijn. Maar een proefneming, die bij loyale samenwerking van beide zijden, schoone beloften voor de toekomst in zich bergt.

I. E. MIDDELBURG.

WETTELIJKE REGELING VOOR HET HOGER-HANDELSONDERWIJS.

I.

Dezer dagen is het op 31 December j.l. gedagteekend verslag der Staatscommissie voor het handelsonderwijs en het accountantswezen openbaar gemaakt. Bij dit verslag, waarvan een verkort uittreksel in de dagbladen verscheen, worden door de commissie een drietal wetsontwerpen aangeboden tot regeling van:

- 1°. het hooger handelsonderwijs;
- 2°. het lager- en middelbaar handelsonderwijs;
- 3°. het accountantswezen.

Hieronder volgt een overzicht van de ontworpen regeling voor het hooger handelsonderwijs, terwijl in een volgend nummer de hoofdzaken van de regeling voor het accountantswezen zullen worden weergegeven.

Ontwerp van wet tot regeling van het hooger handelsonderwijs.

Afd. I. Algemeene bepalingen.

Art. 1. Hooger handelsonderwijs omvat de vorming en voorbereiding tot zelfstandige beoefening der handelswetenschap en tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor de opleiding in die wetenschap vereischt wordt.

Art. 2. Indien aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam wordt ingesteld eene faculteit der handelswetenschap, heeft zij ten aanzien van de in die faculteit af te nemen examens en te verlenen doctorale graden de in deze wet omschreven rechten, mits zij voldoe aan al de eischen, door of krachtens deze wet, ten opzichte van de inrichting en den omvang van het onderwijs, de promotiën, de examens, en de toelating daartoe, voor de in artikel 6 bedoelde handelshoogescholen gesteld, alsmede aan het bepaalde in artikel 9 onder 5, voor zooveel betreft de vrijstelling van collegegeld, en onder 7, en bovendien de aanstelling van hoogleraren aan Onze bekrachting worde onderworpen.

Art. 3. De besluiten van den gemeenteraad betreffende de instelling aan de gemeentelijke universiteit van eene faculteit der handelswetenschap worden aan Ons medegedeeld en niet ten uitvoer gelegd, vóórdat is gebleken, dat daartegen geen bedenking bestaat. Dit laatste wordt geacht het geval te zijn, indien twee maanden na ontvangst van het Besluit door Ons niet is beslist.

Art. 4. Aan de gemeente Amsterdam kan uit 's Rijks kas eene tegemoetkoming worden verleend in de kosten van instelling en instandhouding eener faculteit der handelswetenschap aan de gemeentelijke universiteit.

Art. 5. Telken jare wordt voor de faculteit der handelswetenschap aan de universiteit te Amsterdam een bedrag van ten hoogste f 3.000,— van Rijkswege beschikbaar gesteld, ten einde daaruit, op voordracht van curatoren, aan studeerenden gelden voor het ondernemen van eene buitenlandse studiereis te verstrekken.

Telken jare kunnen aan onvermogene studenten in de faculteit der handelswetenschap aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam, die buitengewonen aanleg toonen, beurzen van niet meer dan f 800,— per jaar worden verleend tot een gezamenlijk bedrag van ten hoogste f 4.000,—.

De beurzen worden door Ons toegekend, curatoren gehoord.

Afd. II. Van de bijzondere handelshoogescholen.

Art. 6. Door Ons kunnen, bij besluit, den Raad van State gehoord, instellingen, stichtingen, of rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen worden aangewezen als bevoegd eene bijzondere handelshoogeschool te hebben, die ten aanzien van de door haar af te nemen examens en door haar te verlenen doctorale graden de in deze en andere wetten omschreven of te omschrijven rechten heeft.

Art. 7—10 [eischen aan de instelling te stellen op voetspoor van de artt. 185 v. der H.O. Wet voor de bijzondere universiteiten: vrij en onbezwaard bezit van f 100.000,—, ten minste vijf gewone hoogleraren, etc.]

Art. 11. Aan de hoogeschool wordt onderwijs gegeven in:

- a. de economie,
- b. de bedrijfshuishoudkunde en de organisatie van den handel,
- c. het privaatrecht en publiekrecht betreffende handel en nijverheid,
- d. de economische aardrijkskunde,
- e. de economische geschiedenis,
- f. de kennis van handelswaren,
- g. de technologie van nijverheidsproducten,

- h. koloniale vraagstukken, op het gebied van handel en nijverheid,
i. de stelsels van boekhouding en bedrijfsverantwoording,
k. vreemde talen en hare handelsterminologie.

Bovendien worden in de vakken, aan te wijzen door curatoren, den senaat gehoord, oefeningen gehouden.

Door Ons kan ontheffing worden verleend van de verplichting tot het geven van onderwijs in de vakken, vermeld onder i. en k.

Art. 12. Het staat aan de besturen der aangewezen instellingen, stichtingen en vereenigingen vrij, behalve in de vakken, vermeld in artikel 11, onderwijs te doen geven in vakken, niet vermeld in dat artikel.

Art. 13. Aan de hoogeschool zijn verkrijgbaar:

- a. het diploma in de handelseconomie (van candidaat in de handelswetenschap),
b. het doctoraat in de handelswetenschap.

Art. 14. Het diploma en het doctoraat, bedoeld in het voorgaande artikel worden verkregen door het afleggen van de examens en het voldoen aan de voorwaarden, door Ons vast te stellen bij algemeenen maatregel van bestuur.

Bij Ons bedoeld besluit worden de inrichting, omvang en duur van de examens en van de promotie, de tijdstippen waarop zij worden gehouden en al wat daarop verder betrekking heeft, geregeld.

Op het diploma, uit te reiken aan hem, die met goed gevolg een examen aan de hoogeschool heeft afgelegd, wordt aangetekend in welke der vakken, waarin de candidaat te zijner keuze kan worden geëxamineerd, het examen is afgenomen.

Art. 15. De toekenning van den doctoralen graad geschiedt door den senaat der hoogeschool, ten overstaan van dit lichaam of van eene commissie uit zijn midden, na verdediging in het openbaar van een proefschrift en van ten minste twaalf stellingen.

Art. 16. Tot het afleggen der examens wordt ieder toegelaten, onverschillig waar hij de daarvoor vereischte kundigheden heeft opgedaan, mits hij in het bezit zij van het getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan eene universiteit of aan de technische hoogeschool, van het getuigschrift van met gunstig gevolg afgelegd eindexamen van de hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus, van het getuigschrift van met gunstig gevolg afgelegd eindexamen van eene handels-hogere-burgerschool of van een door Ons daarmede gelijk te stellen getuigschrift.

Hij, die den leeftijd van vijf en twintig jaren heeft bereikt en volgens eene verklaring van den senaat der hoogeschool voldoende algemeene ontwikkeling en geschiktheid bezit voor de door hem gekozen studie, kan door curatoren worden vrijgesteld van den in het vorige lid gestelden eisch.

Met de getuigschriften, in het eerste lid van dit artikel vermeld, worden gelijkgesteld die, welke in de koloniën en overzeesche bezittingen van het Rijk door bestuurders van inrichtingen, alwaar het onderwijs naar Ons oordeel gelijkwaardig is met dat aan de gymnasia of aan de hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus of aan de handels-hogere-burgerschool hier te lande, aan hen die het onderwijs aan zoodanige instellingen tot het einde toe hebben genoten, wegens met goed gevolg afgelegd examen zijn uitgereikt, voorzoverre dit voorrecht door Ons die instellingen is toegekend.

Door Ons wordt bepaald, welke getuigschriften, afgegeven door buitenlandsche instellingen van onderwijs of onderzoek, met de getuigschriften, bij het eerste lid van dit artikel bedoeld, worden gelijkgesteld.

Art. 17. Zij, die het doctoraal examen in de handelswetenschap hebben afgelegd, hebben gelijke bevoegdheid als de bezitters van de akte handelswetenschap B, vermeld in artikel 37 van de wet van tot regeling van het lager en middelbaar handelonderwijs, mits op het diploma van het doctoraal examen is aangetekend, dat zij examens hebben afgelegd in vak i, genoemd in artikel 11 dezer wet; wat betreft de *bedrijfs-huishoudkunde, de economie en de beginselen van het recht, voor zoover dit betrekking heeft op handel en verkeer*, gelijke bevoegdheid als de bezitters van genoemde akte handelswetenschap B, ook indien op het diploma van het doctoraal examen bovenbedoelde aantekening niet voorkomt; voor zooveel de *staatshuishoudkunde en de statistiek* betreft, gelijke bevoegdheid als de bezitters der akte, vermeld in het tweede lid van artikel 74 der wet van 2 Mei 1863, Staatsblad 50.

[Dit komt hierop neer, dat ten einde onderwijs te kunnen geven in boekhouden en handelsrekenen, examen moet zijn afgelegd in vak i. van art. 11].

Artt. 18—23. [betrachtiging van onderwijsbenoemingen, inzending verslagen, toezicht etc.].

Art. 24. De senaat der hoogeschool behoeft om, wegens zeer uitstekende verdiensten, aan Nederlanders of vreemdelingen het doctoraat in de handelswetenschappen *honoris causa* te kunnen verlenen, voor elk bijzonder geval Onze machtiging.

Art. 25. Aan besturen van aangewezen instellingen, stichtingen of vereenigingen, kan uit 's Rijks kas eene tegemoetkoming worden verleend in de kosten van de voorziening in de onderwijslokalen en van de bezoldigingen der hoogerleraren en andere docenten.

Art. 26. Telken jare wordt voor iedere door eene aangewezen instelling, stichting of vereeniging opgerichte hoogeschool een bedrag van ten hoogste f 3.000,— van Rijkswege beschikbaar gesteld, ten einde daaruit, op voordracht van curatoren, aan studeerenden gelden voor het ondernemen van eene buitenlandsche studiereis te verstrekken.

Telken jare kunnen bij iedere, in het vorige lid bedoelde, hoogeschool aan onvermogene studenten van buitengewonen aanleg beurzen van niet meer dan f 800,— per jaar worden verleend, tot een gezamenlijk bedrag van ten hoogste f 4.000,—.

De beurzen worden door Ons toegekend, curatoren gehoord.

Art. 27. De in artikel 6 bedoelde aanwijzing kan door Ons, bij besluit, den Raad van State gehoord, te allen tijde worden ingetrokken. Komt eene aangewezen instelling, stichting of vereeniging het bepaalde bij de artikelen 20 en 23 niet of niet langer na, dan wordt de aanwijzing op gelijke wijze ingetrokken.

Art. 28. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Memorie van toelichting.

Het algemeen gedeelte luidt:

Dat voor de hogere koopmansopleiding niet kan worden volstaan met voortgezet middelbaar onderwijs, maar dat tot dat doel behoefte bestaat aan hooger onderwijs, is het gevoelen van velen in den laude en niet het minst van hen, die in de practijk van hun zaken vermogen te beoordeelen, welke kennis den koopman te stade komt. Die overtuiging heeft zich reeds in daden omgezet door de oprichting door particulieren van de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam, terwijl het voornemen bestaat aan de gemeentelijke universiteit van Amsterdam een faculteit voor de handelswetenschap in te richten.

Tusschen hooger handelonderwijs en voortgezet middelbaar handelonderwijs bestaat zoowel een formeel als een materieel onderscheid. Het formeel onderscheid bestaat hierin, dat het hooger onderwijs wordt gegeven in de collegezaal, het voortgezet middelbaar onderwijs in de school. Het materiele onderscheid is een kwestie van methode.

Het voortgezet middelbaar onderwijs is meer gericht op de techniek, het hooger onderwijs is gericht op een ruimere ontwikkeling van den koopman, dan het middelbaar onderwijs hem kan geven, en op een hogere vorming, dan hij door de practijk alleen kan verkrijgen. Het hooger onderwijs dient te omvatten een ruimere algemeene ontwikkeling en behoort den grondslag te leggen voor eigen wetenschappelijke studie, zooals de koopman die voor zijn toekomst het meest noodig heeft.

Zonder twijfel blijkt uit den bloei, in welchen de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam zich reeds mag verheugen, dat de particulieren, die haar tot stand brachten, terecht van oordeel waren, dat voorzien moest worden in de behoefte aan hooger handelonderwijs.

Meent ondergeteekende derhalve, dat het geven van hooger handelonderwijs in een leemte voorziet, daarmede gaat gepaard het gevoelen, dat het noodig is dat onderwijs bij de wet te regelen, waartoe het hierbijgaande ontwerp strekt.

Bij het samenstellen van het wetsontwerp is zooveel mogelijk aansluiting gezocht bij de bestaande hoogeronderwijs-wetgeving.

Ben eerste vraag, welke zich opdeed en tot beantwoording noopte, was deze, aan welke inrichtingen dit onderwijs dient te worden gegeven. Zal men het overlaten aan bijzondere inrichtingen van hooger onderwijs, dan wel dient aan de bestaande Rijksuniversiteiten gelegenheid te worden gegeven zich in de handelswetenschap te bekwamen en diploma's te verwerven, waaraan rechten ontleend mogen worden?

Het komt den ondergeteekende voor, dat door het particulier initiatief te Rotterdam, waarbij zich mogelijk zal voegen het initiatief van de gemeente Amsterdam, voldoende wordt voorzien in het verlangen naar hooger handelonderwijs. De daardoor gestichte inrichtingen zijn bovendien gevestigd in groote handels- en industriecentra,

hetgeen van geen der bestaande Rijksuniversiteiten getuigd kan worden. Verwacht mag dus worden, dat de scholen te Rotterdam en te Amsterdam ook uit dien hoofde eerder studeerenden tot zich trekken zullen. Deze overwegingen hebben den ondergeteekende geleid tot de overtuiging, dat vooralsnog niet aan de bestaande Rijksuniversiteiten de gelegenheid tot het volgen van handelsonderwijs moet worden in het leven geroepen.

Zal het onderwijs zich beperken tot het bijzondere, dan behoeft ook, naar ondergeteekende's meening, de wettelijke regeling zich niet tot het openbare uit te strekken, doch is een regeling van het bijzonder hooger handelsonderwijs voldoende.

De toestand was bij het gewone hooger onderwijs juist andersom als bij het hooger handelsonderwijs. Bij het gewone bestond er reeds openbaar hooger onderwijs; voor het bijzonder hooger onderwijs moesten dus eenige nieuwe passende bepalingen worden gemaakt, terwijl voor het overige naar de hoogeronderwijswet verwezen kon worden. Bij het hooger handelsonderwijs integendeel bestaat enkel een bijzondere inrichting. Het kwam den ondergeteekende voor, dat hierom echter niet van het systeem der hoogeronderwijswet behoefde te worden afgeweken. Immers, — zooals zoeven reeds werd opgemerkt — meent ondergeteekende de vraag, of er aan een der Rijksuniversiteiten hooger handelsonderwijs dient te worden gegeven, ontkennend te moeten beantwoorden en daarom werden alleen bepalingen voor het bijzonder hooger handelsonderwijs samengesteld, waarnaar voor de eventueele Amsterdamsche faculteit der handelswetenschap verwezen kon worden. De mogelijkheid om van Rijkswegen eigen hooger handelsonderwijs te geven blijft niettemin open.

Ten opzichte van het bijzonder hooger handelsonderwijs zal men het standpunt dienen in te nemen, dat de wet op het hooger onderwijs inneemt ten aanzien van de bijzondere universiteiten.

Een der beginselen van deze wet is, dat het hooger onderwijs geheel vrij is; dit wordt echter anders, zoodra men voor dat onderwijs subsidie wil krijgen en aan de te verleen graden burgerlijke bevoegdheid wil zien toegekend. Dan stelt de wet den eisch, dat het organiseerend lichaam moet aangewezen worden als bevoegd een inrichting voor hooger onderwijs te hebben. Voor die aanwijzing moet de inrichting voldoen aan verschillende eischen.

De hoogeronderwijswet onderscheidt tusschen universiteiten en hoogescholen en van deze laatste zijn de landbouw-hoogescholen en de veeartsenijkundige hoogescholen geregeld bij wetten, die zich ten nauwste aansluiten bij de bestaande hoogeronderwijswet. Het kwam den ondergeteekende voor, dat er alle aanleiding bestaat dit stelsel voor het hooger handelsonderwijs te volgen. Evenals dit geschiedde bij de wetten op het hooger landbouw- en veterinair onderwijs, is dus bij het onderhavige ontwerp de wet op het hooger onderwijs gevolgd.

Het spreekt wel vanzelf, dat bij de samenstelling van het ontwerp rekening werd gehouden met de ervaring, reeds opgedaan bij het onderwijs aan de Rotterdamsche handelshoogescholen. Bij deze hoogescholen is de studie aldus ingericht, dat de opleiding voor het eerste examen, die een voorbereiding is voor de verdere ontwikkeling, een eenigszins afgerond geheel vormt. Dit is noodig, omdat verreweg de meesten van de studenten, die het onderwijs volgen, niet de bedoeling hebben na een diepgaande studie een doctoraat te behalen, maar aan de handelshoogescholen zoeken een algemeene wetenschappelijke opleiding, die hun blik verruimt en hun een breder kijk geeft op tal van vraagstukken, wanneer zij zich na een studie van een paar jaar in de praktijk begeven. Daarom moet het onderwijs in de eerste studie jaren een inleidend en vormend karakter dragen en den student, die na die studie de hoogeschool verlaat, een algemeen beeld meegeven van de handelswetenschap. Hij moet aan de hoogeschool een inzicht verkrijgen in de beginselen van de economie, van de bedrijfs-huishoudkunde en de organisatie van den handel, van het privaatrecht, voorzover dat op handel en nijverheid betrekking heeft, van de economische aardrijkskunde.

Die algemeene beginselen vormen tevens den grondslag, waarop hij, die tot diepere studie zich aangetrokken gevoelt, verder kan voortbouwen. Zij vormen de noodzakelijke voorbereiding voor de verdere, naar verschillende richtingen mogelijke, studie.

Aan de Rotterdamsche handelshoogescholen verlaten bijna 90 pCt. van de studenten deze na het eerste examen, teneinde in de praktijk zich de verder noodige technische vaardigheid eigen te maken. Zij mogen, — het blijkt uit het bovenstaande — wanneer zij, na het met goed gevolg afgelegd candidaalexamen, het verder dieper gaande, meer

gedifferentieerde onderwijs niet volgen, geenszins beschouwd worden als studenten, die hun studie halverwege in den steek hebben gelaten.

Ondergeteekende acht het ook daarom gewenscht bij de aanwijzing van de diploma's, welke verkrijgbaar zullen zijn, rekening te houden met de terminologie, welke aan de Nederlandsche handelshoogescholen in gebruik is, en mitsdien de mogelijkheid te openen aan het diploma, dat na het examen in de bovengenoemde beginselen wordt uitgereikt, het diploma van candidaat in de handelswetenschap, den naam te geven van „diploma in de handels-economie“.

In het ontwerp worden in de eerste afdeling: „Algemeene bepalingen“ een aantal artikelen gewijd aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam. Hierin wordt, op het voorbeeld van de artt. 71 en 72 der hoogeronderwijswet, bepaald, dat, indien aan die universiteit wordt ingesteld een faculteit der handelswetenschap, die universiteit dezelfde rechten heeft als de bijzondere handelshoogescholen, vermeld in een aanwijzing als bedoeld in art. 6, mits de faculteit voldoet aan de eischen, in het ontwerp bepaald voor die bijzondere handelshoogescholen.

Het is billijk voor de gemeente Amsterdam, evenzeer als voor de aangewezen bijzondere handelshoogescholen, de mogelijkheid open te laten van het ontvangen van een subsidie van Rijkswegen, terwijl aan studenten, aan die faculteit studeerende, evenzeer studiebeurzen en beurzen voor studiereizen verschaft moeten kunnen worden als aan studenten der aangewezen bijzondere handelshoogescholen. De hoogeronderwijswet kent zoodanig subsidie aan de Amsterdamsche universiteit niet, omdat destijds de Regering meende, dat de drie Rijksuniversiteiten voldoende in de behoefte aan hooger onderwijs voorzagen. Bij het hooger handelsonderwijs doen zich geheel andere omstandigheden voor. Aan de Rijksuniversiteiten acht ondergeteekende faculteiten voor de handelswetenschap niet gewenscht, terwijl de opneming van zulk een faculteit aan de Amsterdamsche universiteit gaarne gezien wordt. Er is dus alle reden voor de nieuw te stichten faculteit de mogelijkheid van subsidie-verleening open te laten.

Van de toelichting bij de afzonderlijke artikelen wordt overgenomen:

Art. 11. Bij de inrichting van het onderwijs moet in het oog worden gehouden, dat het hooger handelsonderwijs nog verkeert in een toestand van ontwikkeling. Het is daarom gewenscht het verplichte onderwijs te beperken tot die vakken, welke de noodzakelijke kern van wetenschappelijk hooger handelsonderwijs uitmaken.

Blijkens art. 17 is de bedoeling, de handelshoogescholen, behalve aan de opleiding voor den handel, onder meer ook dienstbaar te maken aan de opleiding van aanstaande docenten bij het middelbaar handelsonderwijs. Deze taak wordt van zooveel belang voor een goede bezetting van het middelbaar onderwijs geacht, dat ondergeteekende het voor die opleiding zoo belangrijke onderwijs in de stelsels van boekhouding en bedrijfsverantwoording in art. 11 heeft opgenomen; een opleiding tot leeraar in het boekhouden zonder dit vak acht hij toch kwalijk denkbaar. Daar echter, bij oprichting van meer handelshoogescholen, in de behoefte voldoende kan zijn voorzien, wanneer aan één of enkele hoogescholen in dat vak onderwijs wordt gegeven, is aan de Kroon de bevoegdheid voorbehouden van de verplichting tot onderwijs daarin ontheffing te verleen. De beslissing daaromtrent in handen te leggen van hen, die de hoogescholen oprichten, acht ondergeteekende niet wenschelijk.

De kennis van vreemde talen is voor den koopman onmisbaar. Vandaar de vermelding van vreemde talen en hare handelsterminologie onder de verplichte onderwijsvakken. Intusschen zal het kunnen blijken, dat ter plaatse, waar de hoogeschool gevestigd is, voor de studenten ruim schoots gelegenheid bestaat zich de vereischte kennis buiten de hoogeschool te verwerven. Dit heeft geleid tot het opnemen van een bepaling, krachtens welke aan de Kroon het geven van ontheffing dier verplichting wordt voorbehouden.

De sociale wetgeving wordt in art. 11 niet genoemd. Een algemeen overzicht daarvan behoort tot het publiekrecht betreffende handel en nijverheid, vermeld onder c, terwijl art. 12 de gelegenheid geeft daarnevens die deelen der sociale wetgeving als een afzonderlijk vak van onderwijs in het leerplan op te nemen, waaraan men een meer uitgebreide behandeling ten deel wenscht te doen vallen.

De statistiek is in art. 11 evenmin vermeld, omdat het onderwijs in economie en in bedrijfsleer voldoende gelegenheid biedt, de vereischte kennis van de beginselen der statistiek bij te brengen.

De ondergeteekende is van oordeel, dat de rekeningwe-

tenschap (de accountancy) niet een integreerend deel van het hooger handelsonderwijs uitmaakt en dat dus niet mag worden gevorderd, dat daarin aan iedere handelshoogeschool onderwijs wordt gegeven.

Wordt mitsdien van de rekeningwetenschap in dit wetsontwerp niet gesproken, dit belet geenszins, dat het onderwijs in die wetenschap aan een handelshoogeschool wordt ingericht. Hoe in dit geval, de inrichting moet wezen, zal nader kunnen worden overwogen bij de voorgenomen wettelijke regeling van de opleiding van accountants.

Onder de vakken genoemd in art. 11, zijn niet opgenomen het handelsrekenen en het boekhouden, daar deze meer technische vakken niet de vakken van het hooger onderwijs kunnen worden gerekend. Toch is bekendheid met handelsrekenen en boekhouden onmisbaar voor de beoefening van sommige der wel genoemde vakken. Uit dien hoofde zal in den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in art. 14, worden voorgeschreven, dat hij, die zich aan het examen voor het diploma van candidaat (diploma handelseconomie) wenscht te onderwerpen, ten genoegen van de examinatoren moet doen blijken van voldoende praktische kennis in het handelsrekenen en het boekhouden. Aangenomen mag worden, dat examinatoren van oordeel zullen zijn, dat oudleerlingen van handelsscholen die kennis reeds in voldoende mate hebben verkregen.

In het tweede lid van het artikel wordt gesproken van het houden van oefeningen. Te Rotterdam, waar deze oefeningen een integreerend deel van het onderwijs uitmaken, geschiedt dit aldus, dat aan een der leerlingen wordt opgedragen over een bepaald onderwerp een referaat te houden en dit tegen de bedenkingen der medeleerlingen te verdedigen. De oefeningen kunnen echter ook op andere wijze worden ingericht. Zij leeren zelfstandig te werken en zijn daarom voor het onderwijs van groot nut. Zij worden gehouden onder verantwoordelijkheid van de hoogleraren.

Art. 14. Evenals art. 131 hoogeronderwijswet draagt dit artikel aan een algemeenen maatregel van bestuur op, te bepalen welke examens zullen moeten worden afgelegd ter verkrijging van het diploma handelseconomie (candidaats-diploma) en van het doctoraat in de handelswetenschap, alsmede welke de inrichting, omvang en duur dier examens zullen zijn. Het wordt daardoor gemakkelijker in verband met veranderde omstandigheden wijzigingen aan te brengen.

Een ontwerp voor een algemeenen maatregel van bestuur, als in het vorige lid bedoeld, wordt hierbij overgelegd.

Daarin wordt bepaald, dat de examens worden afgenomen in het openbaar en ten overstaan van ten minste drie hoogleraren.

Ten opzichte van het examen voor het diploma handelseconomie is bepaald, dat dit moet omvatten de beginselen der economie, de beginselen van de bedrijfshuishoudkunde en de organisatie van den handel, de beginselen van het privaatrecht betreffende handel en nijverheid, de economische aardrijkskunde, alsmede, ter keuze van den candidaat: de beginselen van het publiekrecht betreffende handel en nijverheid, de kennis van handelswaren, de technologie van nijverheidsproducten, koloniale vraagstukken op het gebied van handel en nijverheid, of een van de door de Kroon aan te wijzen vakken, waarin afzonderlijke lessen, als bedoeld in art. 12, worden — of binnen het tijdperk van vijf jaren aan den dag van het examen voorafgaande zijn — gegeven. Het behoeft geen betoog, dat het den candidaat vrijstaat meer dan één van de hier genoemde vakken te kiezen. Vóór de toelating tot dit examen dient ten genoegen van examinatoren het bewijs te worden geleverd van voldoende praktische kennis in het boekhouden en het handelsrekenen.

De duur van het examen is gesteld op één uur, indien tentamens in de te examineren vakken zijn afgenomen; indien dit niet is geschied, op tweemaal één uur met een tusschenruimte van ten hoogste veertien dagen; in dat geval in het eerste uur te examineren de beginselen der vakken, genoemd in art. 11 onder a en c. De senaat besluit, of al dan niet tentamens zullen worden afgenomen.

De ondergeteekende meende aan dat college de kwestie, of al dan niet tentamens zullen worden afgenomen, als zijnde een zaak van meer intern karakter, te moeten overlaten.

Aan hen, die het doctoraal examen wenschen af te leggen, dient de eisch te worden gesteld van een dieper gaande studie der hoofdvakken. Daarom is bepaald, dat het examen in de eerste plaats loopt over de economie, de bedrijfshuishoudkunde en de organisatie van den handel; terwijl daarnaast de economische geschiedenis, welke niet is een onderdeel der economie, maar veeleer geschiedenis van een bepaald standpunt bezien, afzonderlijk wordt genoemd.

Bovendien zal de candidaat een keuze moeten doen uit bijzondere onderwerpen op het gebied van de vakken; welke in art. 11 onder c (privaat- en publiekrecht betreffende handel en nijverheid), f (kennis van handelswaren) en g (technologie van nijverheidsproducten) worden genoemd of uit de vakken, welke in art. 11 onder h (koloniale vraagstukken op het gebied van handel en nijverheid) en i (de stelsels van boekhouding en bedrijfsverantwoording) worden genoemd of uit de door de Kroon aan te wijzen vakken waarin afzonderlijke lessen, als bedoeld in art. 12, worden — of binnen het tijdperk van vijf jaren aan den dag van het examen voorafgaande zijn — gegeven. Hij wordt daardoor in de gelegenheid gesteld, met het oog op zijn toekomstige loopbaan, zich op een of meer dezer onderwerpen in het bijzonder toe te leggen. De duur van het examen is gesteld op tweemaal één uur, met een tusschenruimte van ten hoogste veertien dagen; in het eerste uur te examineren de vakken, genoemd in art. 11 onder a en e.

Bovendien is bepaald, dat hij, die zich aan een examen wenscht te onderwerpen, gedurende een door curatoren, den senaat goedge, te bepalen tijd, moet hebben deelgenomen aan de overeenkomstig artikel 11, tweede lid, voor de vakken, waarop zijn examen betrekking heeft, ingestelde oefeningen, tenzij de betrokken docent hem vrijstelling van deze verplichting mocht hebben verleend.

Het laatste lid van art. 14 bepaalt, dat op de uit te reiken diploma's zal worden aangeteekend in welke keuzevakken examen is afgelegd. Voor den houder van het diploma kan het van belang zijn, dat daarvan officieel blijkt.

Art. 15. Als voorwaarde voor de promotie wordt vastgesteld het schrijven van een proefschrift. De desbetreffende bepaling in het ontwerp voor een algemeenen maatregel van bestuur is ontleend aan art. 18 van het Kon. besluit van 27 April 1877 *Staatsblad* 87, met deze afwijking, dat, in verband met de buitengewoon gestegen kosten voor drukken en papier, niet is voorgeschreven, dat het proefschrift gedrukt moet worden. In de plaats daarvan is de uitdrukking „vermenigvuldigd” gekozen.

Ten aanzien van bevoegdheden, welke uit het doctoraat kunnen voortvloeien, wordt verwezen naar het slot van de toelichting op art. 17.

Art. 17. Bestaat er geen aanleiding aan het diploma handelseconomie (candidaats-diploma) bevoegdheden te verbinden, met name onderwijsbevoegdheid, voor hen die het doctoraal examen hebben afgelegd, moet een andere beoordeeling gelden. Dezen hebben een meer wetenschappelijke en dieper gaande studie gemaakt; daarom kunnen zij bevoegd worden verklaard aan alle inrichtingen van middelbaar onderwijs les te geven in de bedrijfshuishoudkunde, de economie en de beginselen van het recht, voor zoveel dit betrekking heeft op handel en verkeer (artikel 41 ontwerp van wet tot regeling van het lager en middelbaar handelseconomieonderwijs), in de staathuishoudkunde en de statistiek (artikel 74 der middelbaaronderwijswet), terwijl hun tevens, indien zij bij hun doctoraal examen zijn geëxamineerd in het vak, genoemd in artikel 11 onder i, gelijke bevoegdheden worden verleend als aan de bezitters van de akte handelseconomie B (artikel 37 ontwerp van wet tot regeling van het lager en middelbaar handelsonderwijs), voor de verkrijging van welke laatste akte ook examen moet worden afgelegd in boekhouden en handelsrekenen.

Of de titel van doctor in de handelswetenschap ook de bevoegdheid behoort te geven te dingen naar zekere openbare betrekkingen of ambten, is een vraag, welke beantwoording niet in dit ontwerp thuis behoort. Deze aangelegenheid dient voor elk bijzonder geval geregeld te worden.

Bij het wetsontwerp is gevoegd een ontwerp algemeene maatregel van bestuur als bedoeld bij art. 14, regerende de examens en promotiën. In de toelichting op art. 14 is de hoofdinhoud van dezen ontwerp-maatregel reeds vermeld. Hier worden alsnog de artikelen, welke den omvang der beide examens regelen, woordelijk weergegeven:

Art. 3. Het examen omvat:

- 1°. de beginselen van de economie;
- 2°. de beginselen van de bedrijfshuishoudkunde en de organisatie van den handel;
- 3°. de beginselen van het privaatrecht betreffende handel en nijverheid;
- 4°. de economische aardrijkskunde;
- 5°. ter keuze van den examinandus:
 - a. de beginselen van het publiekrecht betreffende handel en nijverheid;
 - b. de kennis van handelswaren;
 - c. de technologie van nijverheidsproducten;

d. koloniale vraagstukken op het gebied van handel en nijverheid;

e. een van de door Ons aan te wijzen vakken, waarin, ingevolge artikel 12 der wet van tot regeling van het hooger handelsonderwijs, aan de handelshoogeschool, waar het examen wordt afgelegd, onderwijs wordt of binnen het tijdperk van vijf jaren aan den dag van het examen voorafgaande onderwijs is gegeven.

De examinandus is bevoegd meer dan één der onder 5 genoemde vakken te kiezen.

Art. 9. Het doctoraal-examen omvat:

1°. de economie;

2°. de bedrijfshuishoudkunde en de organisatie van den handel;

3°. de economische geschiedenis;

4°. ter keuze van den examinandus:

a. bijzondere onderwerpen op het gebied van het privaatrecht en publiekrecht betreffende handel en nijverheid;

b. bijzondere onderwerpen op het gebied van de kennis van handelswaren of van de technologie van nijverheidsproducten;

c. koloniale vraagstukken op het gebied van handel en nijverheid;

d. de stelsels van boekhouding en bedrijfsverantwoording;

e. een van de door Ons aan te wijzen vakken, waarin, ingevolge artikel 12 der wet van tot regeling van het hooger handelsonderwijs, aan de handelshoogeschool, waar het examen wordt afgelegd, onderwijs wordt of binnen het tijdperk van vijf jaren aan den dag van het examen voorafgaande onderwijs is gegeven.

De examinandus is bevoegd meer dan één der onder 4 genoemde vakken te kiezen.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Het werkloosheidsvraagstuk; het faillissement van Farrow's Bank; het indexcijfer van het Board of Trade Journal; de situatie op de wolmarkt; de toestand der ijzernijverheid.

Onze Londensche Correspondent schrijft ons dd. 22 Januari:

The central factor in the public controversy now proceeding on the unemployment problem is the wages-problem. The reported wage reductions in the United States are having a marked effect on business opinion here, and the Labour Party is as definitely ranged against any proposal which would result in a lowering of the standard of life, as it is being put. In Friday's „Times” will be found an important statement by Mr. Clynes, putting the Labour case ably and temperately. To sum up his argument, it is that prices rose before wages did, that there is no reason to suppose that a reduction of wages will lead to a lowering of prices, which have been forced up by shameless profiteering, and that if prices are to be reduced this should be done by increasing managerial efficiency. There would be something in the demand for the reduction of wages, says the writer, if at the same time employers agreed to cut down profits, and high salaried persons to cut down their incomes. But short of such a general act of self sacrifice, wage reductions can only take place in special instances but not as a general policy.

One can discount at once the ad hominem argument as to the profits of capitalists. The profits are non-existent, for there is no trade. It is true that the balance sheets now being published still show good profits-yields, but that is a reflex of the boom of last year, and has nothing to do with the question of further sacrifices now. As for the middle-classes, it is at least doubtful whether they are, as things have turned out, any better off than the workers. There are not many middle class incomes with the wages, that coal miners and iron workers have been getting in recent times and they cannot, as the better organised workers can, demand a rise every time some one else pushes prices up still more. The real point is the simple one: will prices really be reduced if wages fall? To this I am inclined to give by no

means immediate assent. The argument assumes that prices vary directly with cost of production: but it is arguable that prices are settled ultimately by demand. Now, if the volume of money remains the same, and the volume of goods unaltered, the general level of prices will remain the same also. Consequently, a fall in wages will not necessarily reduce prices, except insofar as the diminished incomes of the workers force the price of their articles of consumption down somewhat. In any case, the question is one which is quite worthy of discussion.

As a matter of fact, though in strict theory Labour leaders will have nothing to do with the „accursed thing” cutting of wages rates is already going on with the tacit consent of the representatives of the men directly concerned. Thus the Furness District iron miners have consented to a reduction: in other cases demands for rises are not being pressed. Even the Dockyard workers, and the men in other Government establishments, though they are going to withdraw their representatives from the official Joint Industrial Councils, will probably accept the scheme. And what else can they do?

With 927,000 men already registered as out of work, with mines and factories closing down every day, it is not precisely the moment for a wise trade union leader to emphasise the virtues of „direct action”, though there is talk enough of this also.

The details of Farrow's Bank failure are getting more wildly extravagant as the case in the Courts proceeds. This week some remarkable evidence has been given tending to show that, knowing the Bank to be in an insolvent condition, the directors attempted to sell a controlling interest in it to an American firm, which was actually induced to part with a considerable sum before; reinvestigating the affairs of the concern, they found it to be worthless. Some almost incredible details as to the dealings between the Bank and the directors are being revealed. Meanwhile, the unfortunate creditors will receive three shillings in the pound. Local depositors and shareholders are combining for the purpose of bringing pressure to bear on the Government for „reparation”. Since the firm above mentioned reported the case to the Board of Trade, and since this Department took no immediate steps to close the concern, it is argued that some concession is due to the depositors, who are alleged to have lost 2 shillings in the pound through the delay.

As is usual during industrial depressions, fixed interest bearing securities are being favoured by the investor. A new issue of 3 per cent Local Loans Stock has had a great success, in spite of the fact that a large amount, £ 15 millions, had been offered to the public. The list was closed before the due date. This success would seem to indicate that Housing Bonds would now sell well if the issues were taken up again. The drawback here is that the public now thoroughly distrusts the whole building policy of the Government. Were rents decontrolled, we should probably, hear little more of shortage of money for housing. The disfavour into which industrials have temporarily fallen, did not affect the recent Cunard issue, which was largely oversubscribed.

The „Board of Trade Journal” announces a change in the method of constructing the wellknown index number published by the Board. Up till now, the basis has been 45 weighted articles, the weights being taken on estimates of the values of the various commodities consumed in the ten years 1881—90. In future weighting is to be given up, and a larger number (150) of articles substituted. The idea of a base year, until now 1900, is also abandoned in favour of showing percentage movement of prices from year to year, „each month's figure showing the increase or decrease with the corresponding month a year earlier.” Lastly, the aggregate index for the eight groups

into which the articles are to be divided, and the index for each group is to be the geometric mean, and not the arithmetical mean, hitherto employed.

My remarks on the attitude of the wool-market towards the new realisation scheme have received ample confirmation at the hands of the Bradford Correspondent of the Manchester Guardian Weekly, who writing under date of Jan. 19, states that „during his thirty year's association with the London wool-market the writer has never experienced such things as are now taking place, and unless the responsible parties alter their tactics there will be open rebellion”. The whole trouble comes over the attempt to maintain the level of Government wool and the new Association is being charged with the attempt to force all purchases of wool in Australia itself. Certainly the market is not absorbing the stocks of Government wool very rapidly, as the daily returns show.

The Iron Trade is suffering badly from Belgian competition, which is described as „fierce”. In the South Wales coalfield, stocks are accumulating so rapidly that pits are only working two and three days a week. The Manchester situation seems much what it was, but Oldham reports seem a little more cheerful. Sir Charles Sykes has returned from the Baltic optimistic in tone over the possibilities of a barter trade to be organised through Copenhagen, but decidedly of the view that, agreement or no agreement, trade with Russia is impossible because the Russians have nothing to barter, having frittered what gold they had away on propaganda.

The balance sheets of the „Big Five” are beginning to appear, and reveal some interesting facts on the so called credit restriction which they are said to have practiced. The figures are as follows:

Barclay's	Dec. '20	Dec. '19
Deposits	£m 327.8	£ 296.1
Cash and Call Money..	£m 83.0	£m 85.2
% of Assets	25,3 %	28,7 %
Advances	£m 155.6	£m 130.1
% of Assets	47,4 %	43,9 %
Bills	£m 44.9	£m 30.3
% of Assets	13,6 %	10,2 %
<i>London Joint City and Midland.</i>		
Deposits	£m 371.8	£ 371.7
Cash and Call Money..	£m 81.0	£ 78.7
% of Assets	21,7 %	22,1 %
Advances	£m 189.7	£ 178.6
% of Assets	51,0 %	48,0 %
Bills	£m 57.7	£ 52.9
% of Assets	15,5 %	14,2 %

In light of these figures, it can hardly be contended that the banks have not done every thing possible. The most noticeable feature is the relative check to the growth of deposits.

The Bank Return and the Currency Return alike show further contraction in the circulation this week. A valued English correspondent has drawn my attention to the fact that the failure of the Treasury to publish the limit of this year's Fiduciary Circulation is easily explained when the original minute is considered, for this lays down the rule restricting the Bank from exceeding £ 320 in the year beginning 1/1/20, and then goes on to say that the Bank is restrained from „issuing in the calendar year commencing January 1st in any year henceforward notes in excess of the actual maximum fiduciary circulation of the preceding 12 months.” Hence the fixing of the limit would be merely declaratory. In any case the figure was so high at the end of last year that not much check can be put on the circulation this.

Public Deposits	£ 0.192,441	increase
Other Deposits	„ 3.125,041	decrease
Government Securities	„ 4.730,250	„
Other Securities	„ 0.533,267	increase
Reserve	„ 1.300,836	„
Circulation	„ 1.293,560	decrease
Coin and Bullion	„ 0.007,276	increase

The proportion has improved 1¼ per cent.

In the case of Currency Notes, the Circulation has been reduced by £ 6.684.341: the amounts in reserve being unchanged.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijk overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand December 1920, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van December 1919.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op f 880.835,845, waarvan f 663.875,798 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds, — behalve die op den Suikeraccijns, welke geene verzwaaring van belastingdruk mede-brachten — is in totaal een som van f 1069.219,149 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 41.151,278 op, tegen f 32.188,717 in December 1919 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 8.962,561.

De opbrengst in de eerste elf maanden overtrof de raming met f 114.638,870, terwijl de opbrengst in December 1919 de raming met f 15.348,236 overtrof.

Over het gansche jaar 1920 overtrof de opbrengst de raming dus met f 129.987,106.

Tot dit gunstig resultaat droegen, behalve de grondbelasting, de personeele belasting, de zoutaccijns en de belasting op speelkaarten, alle middelen bij, in het bijzonder de inkomstenbelasting (f 21.067,442), de dividend- en tantiëmebelasting (f 15.599,363), de gedistilleerd-accijns (f 19.424,583), de registratierechten (f 25.122,485), de invoerrechten (f 23.879,929).

Tot de hoogere opbrengst van December 1920, in vergelijking met December 1919, droegen alle middelen bij, behalve de grondbelasting, de vermogensbelasting, de zoutaccijns, de geslachtsaccijns, de invoerrechten en de belasting op gouden en zilveren werken.

De hoogere opbrengst van de personeele belasting is waarschijnlijk een gevolg van het inhalen van den achterstand. Dit blijkt uit een vergelijking van de totale opbrengst dier belasting in 1920 met die van 1919. Niettegenstaande de herschatting volgens hooger maatstaf van mobilair en huurwaarde en het ruimer vloeien van dit middel in November en December 1920 is de totale opbrengst van de personeele belasting in 1920 ruim f 318.500 geringer dan in de overeenkomstige maanden van 1919.

De hoogere opbrengst van de inkomstenbelasting is ten deele een gevolg van de met ingang van 1 Mei 1919 in werking getreden tariefsverhoging ingevolge de wet van 11 April 1919 (Staatsblad no. 169), die in December 1919 haren invloed nog niet in sterke mate deed gevoelen.

Hierbij moef in aanmerking worden genomen, dat de aanslagen, welke de hooge inkomens betreffen, in het algemeen later worden vastgesteld, daar voor die aanslagen de medewerking van de ambtenaren der vermogensbelasting noodig is; deze aanslagen hebben in de afgelopen maand hun invloed doen gelden.

Ook bij de beoordeeling van de ontvangsten uit deze belasting en uit de vermogensbelasting dient in het oog te worden gehouden, dat geleidelijk eene vluggere aanslageregeling mogelijk wordt, zoodat voorzichtigheid is geboden bij de vergelijking van de opbrengst dezer middelen in het loopende en in het vorige jaar.

Dit blijkt overtuigend uit de opbrengst der vermogensbelasting, die, waarschijnlijk ten gevolge van de hooge opbrengsten in de vorige maanden van 1920, in December 1920 iets minder opracht dan in December 1919.

De hoogere opbrengst van de dividend- en tantiëmebelasting hangt vermoedelijk samen met de hoogere

uitkeeringen, die 'op het sterk reserveeren der oorslogsjaren volgden.

De stijging in opbrengst van den Suikeraccijns houdt mede verband met het ruimer inslaan door grossiers en winkeliers ten gevolge van de dalende suikerprijzen; die van den bieraccijns met een ruimere beschikbaarheid van grondstoffen.

De hoogere opbrengst van den gedistilleerd accijns is een gevolg van het inslaan op groote schaal vóór het in werking treden op 6 Januari 1921 van de accijnsverhooging.

De hoogere opbrengst van het zegelrecht houdt waarschijnlijk verband met de talrijke uitgiften van gemeentelijke obligaties en andere fondsen; die van het registratie-recht op toeneming van de overgangen van vast goed en van de Commissies van aandeelen in Naamlooze Vennootschappen.

De afneming van de invoerrechten is waarschijnlijk een gevolg van den toenemenden aanvoer van vrije en den afnemenden aanvoer van goederen waarvoor invoerrecht naar waarde of naar gewicht wordt geheven.

Dit verklaart tevens, hoe, niettegenstaande de afneming van het invoerrecht, het statistiekrecht en de loósgelden konden toenemen; deze heffingen worden ook van de in toenemende hoeveelheid aangevoerde vrije goederen geheven.

AANTEKENING.

Verlag van de Indische duurtcommissie. — In de Indische Financier lezen wij het volgende:

De duurte-commissie heeft in een drietal vergaderingen, gehouden te Batavia en te Bandoeng zich trachten te kwijten van de taak, haar opgelegd bij besluit van 17 Juli 1920 no. 3X. Bovendien heeft ze zich bezig gehouden met de door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel namens de Regeering opgeworpen vraag, of Regeeringsdistributie van katoenen stoffen onder de tegenwoordige omstandigheden aanbeveling verdient.

Distributie van katoenen goederen. In antwoord op deze laatste vraag nu meent de Commissie de Regeering ten sterkste te moeten afraden in deze richting werkzaam te zijn. Zij grond deze meening in hoofdzak op het volgende:

1e. De aanvoeren van katoenen goederen, zowel van Europeesche als van Japansche, zijn in vergelijking met die gedurende de voorafgaande jaren abnormaal groot.

2e. De markt vertoont een sterk dalende tendenz, zoo zeer zelfs, dat door de handelaren de voorraden met verlies van de hand worden gedaan, terwijl de verkoopprijzen hier te lande lager zijn dan die voor dezelfde qualiteiten in Japan.

3e. Doordat de markt hier te lande overvoerd is en groote voorraden zich bevinden in handen van niet kapitaalcrachtige firma's, welke binnen korter of langer tijd gedwongen zullen zijn om tot elken prijs te verkoopen, is verdere daling zeer waarschijnlijk te achten, ook zelfs, indien de buitenlandsche pariteit op hetzelfde niveau blijft.

4e. Regeeringsdistributie is naar de meening der Commissie alleen dan te verdedigen, indien, zooals bij de kleurstoffen het geval was, alleen de Regeering de goederen kan krijgen, of, indien zooals bij de voedselvoorziening, de aanvoeren uit en voorraden in de productielanden onvoldoende zijn. Deze gevallen doen zich hier niet voor, terwijl abnormale winstnemingen tusschen importeur en consument, ook een reden om Regeeringsdistributie te overwegen, als gevolg van de groote concurrentie juist in dit artikel uitgesloten is.

Waar bovendien de voortdurende daling der markt onherroepelijk groote geldelijke verliezen zal medebrengen, is naar het oordeel der Commissie voor de Regeering de eenig aangewezen weg zich te onthouden van distributie van katoenen goederen.

Dit oordeel, een maand geleden uitgesproken, vindt volkomen bevestiging in de feiten en verschijnselen, welke zich nadien hebben voorgedaan.

Invoer. De Commissie had verder in de eerste plaats na te gaan, of door importeurs en tusschenhandel abnormale winsten gemaakt worden. Uit de statistieken blijkt, dat de invoeren van verbruiksartikelen, vergeleken met

vorige jaren, belangrijk zijn toegenomen. De voorraden van vele dier artikelen hier te lande zijn in overeenstemming daarmede dan ook zeer groot. Er is verder voor de meerderheid der Commissie geen enkele reden om aan te nemen, dat in de naaste toekomst door onvoldoende aanvoeren het maken van abnormale winsten door importeurs mogelijk gemaakt zou worden.

Eveneens wordt het maken van dergelijke winsten door onderlinge afspraak onder de importeurs in de huidige omstandigheden uitgesloten geacht. Dat bij een stijgende markt met aanwezige voorraden dikwijls belangrijke winsten worden gemaakt, spreekt vanzelf, daar de prijzen, hetzij in korteren, hetzij in langeren termijn, op het niveau der buitenlandsche moeten komen; voor een dalende markt geldt evenwel het omgekeerde.

Tusschenhandel. Wordt nu abnormale winst gemaakt tusschen importeur en consument? Het groote verschil in ontwikkeling tusschen den detailhandelaar en den doorsnee consument, benevens de bij laatstgenoemde bestaande onzekerheid in zake prijs en voorraad der verbruiksgoederen, werkt vooral in tijden met uiteenlopende prijzen, abnormale winstneming zonder twijfel in de hand. Eveneens is het verleenen van credit veeltijds een motief tot het aanleggen van onevenredig hooge prijzen.

Bij de bestrijding van deze abnormale winstneming zal men — o.a. doordat veel tusschenhandelaars geen boeken aanhouden en door gebrek aan medewerking van het publiek — op vele moeilijkheden stuiten. Als eenigste bestrijdingsmiddel meent de Commissie het uitvaardigen van een warenwoekerwet met strafbepalingen te moeten aanbevelen, hoezeer ze er ook van overtuigd is, dat aan de toepassing van een dergelijke wet vele bezwaren zullen verbonden zijn. Omdat, als gezegd, op medewerking van de zijde der koopers zeer zeker alleen bij uitzondering zal zijn te rekenen, komt het de Commissie gewenscht voor, dat het initiatief voor de vervolging uitga van de overheid. Door het publiceeren van de opgelegde straffen ware misschien te bereiken, dat onder de handelaars zich de overtuiging vestigt, dat de winsten binnen de perken moeten blijven.

Uitvoer. De Commissie heeft zich afgevraagd, of prijsstijging der exportgoederen niet ten gevolge heeft, dat de behoefte van den Indischen consument gedeeltelijk onbevredigd blijft, hetzij, voor zoover hij niet tevens producent is, doordat hij, den hooger prijs niet kan betalen, hetzij, voor zoover hij wel tevens het exportproduct of de grondstof er van voortbrengt, doordat hij zich door de hooge prijzen laat verleiden om zijn product te verkoopen in plaats van te verbruiken. Voor zoover die exportproducten een belangrijk volksvoedingsmiddel vormen, kan de volkskracht door dit proces ernstig worden geschaad. Zoo bij olie en oliehoudende producten, zoo in mindere mate bij de suiker. Ten aanzien van de olie en de oliehoudende producten bleek nu bij de besprekingen dat de stijgende exportcijfers op zich zelf nog geen bewijs leveren, dat het in Indië blijvend quantum vermindert. Bovendien bleek dat overheidsbemoediging om, indien noodig verbetering te brengen met groote moeilijkheden zou gepaard gaan en gevaar zou loopen meer madeel dan voordeel te brengen. Vandaar de eenstemmig aangenomen conclusie, dat naar de meening van de Commissie beperking van den uitvoer van vetten en olie, welke hier te lande geconsumeerd worden, gezien dat de achteruitgang van de ter beschikking van de bevolking blijvende hoeveelheid niet is bewezen, ongewenscht is.

Meende de Commissie voor geen enkel product bepaaldelijk inkrimping van den uitvoer te mogen voorstellen, uitzondering evenwel zoude zij gemaakt willen zien voor suiker, opdat dit artikel tegen redelijken prijs hier te lande ter beschikking van de consumenten worde gesteld.

Goederen, welke hier te lande voortgebracht en grootendeels verbruikt worden. De Commissie is van oordeel, dat eene bestrijding van de duurte in hoofdzak internationaal zou loopen moet worden. Bovendien gelooft de Commissie niet, dat in de hooge prijzen der voornaamste handelsartikelen de hoofdoorzaak van de duurte voor de breede laag der bevolking hier te lande te zoeken is. Het lid der Commissie, de heer R. M. T. A. Koesomo Oetoyo heeft hieromtrent in de derde vergadering een beschouwing geleverd, welke als bijlage bij de notulen gevoegd is. Genoemd lid zoekt de hoofdoorzaak van de tegenwoordige duurte in de hooge rijstprijzen. Hiermee kan de Commissie zich in het algemeen vereenigen. Over de middelen, welke door den heer R. M. T. A. Koesomo Oetoyo zijn aangegeven om door vermeerdering der productie der rijstprijzen te doen dalen, meent de Commissie zich geen oordeel te mogen vormen. Zij is evenwel van meening, dat deze voorstellen een nauwgezette overweging van den kant der Regeering verdienen.

Naar het oordeel der Commissie ware verder paal en perk te stellen aan het ongemotiveerd hoog opdrijven der huren van kantoren, toko's en goedangs. De huurcommissie-ordonnantie ware daartoe te herzien in dezen geest, dat ook bedoelde gebouwen onder de ordonnantie vallen. De tot nog toe aangenomen basis voor de waarde der huizen, namelijk die van 1916, dient uit een billijkheids oogpunt naar de meening der Commissie te vervallen. Als eenig juiste basis is aan te nemen het bedrag der tegenwoordige bouwkosten. Hierdoor kan men ook de nieuwe huizen onder de bedoelde ordonnantie doen vallen, terwijl tevens door de voorgestelde wijziging de verkoop van huizen meer zal worden tegengegaan.

Geld. Vele leden der Commissie wezen op het ongewenschte van salarisregelingen, waardoor plotseling betrekkelijk groote sommen in den vorm van toeslagen of tantièmes in handen van de belanghebbenden komen.

Ten slotte heeft de Commissie, voor zoover de oorzaken der duurte toe te schrijven zijn aan de gevolgde geldpolitiek zich meenen te moeten en te kunnen bepalen tot het onderschrijven van dat de Opperste Raad der Vredesconferentie ter zake heeft opgemerkt, hoewel zij niet mag verheelen, dat de toepassing der door dien Raad ontvouwde beginselen met name het opleggen van een weeldebelasting, welke ook voor Nederlandsch-Indië zeer wenschelijk wordt geacht, in de practijk op vele bezwaren zal stuiten.

Voorname vestigt de Commissie de aandacht op de wenschelijkheid om consumptiecredieten te vermijden, dergelijke uitgaven te bekostigen uit het consumptiefonds en de al te consumptie aanwending van de individueele inkomens met belasting te treffen. Ten slotte meent de Commissie er de aandacht op te moeten vestigen, dat Coöp. als zoodanig geen middel ter bestrijding van de oogeblikkelijke duurte is te achten, omdat het effect van dit middel eerst na een tijdperk van voorbereiding en organisatie duidelijk en algemeen merkbaar zal zijn.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET NIEUWE DJAMBI-ONTWERP.

Geachte Redactie,

In verband met de in uw blad aanhangige discussie over het Djambi-ontwerp zou ik graag willen wijzen op één kant van de zaak, die bij mijn weten tot dusver nog niet aan de orde is gesteld.

Met den heer Rueb ben ik het geheel eens, dat men van den boven de Directie geprojecteerden Raad van Beheer al zeer weinig zal moeten verwachten. „De leden van den Raad van Beheer zullen practisch stroomannen zijn en zij zijn blijkens hun salaris van zeggen f 5000,—'s jaars ook als zoodanig *bedoeld*”; aldus de heer Rueb en m.i. terecht. Drie leden van den Raad van Beheer, ampér de meerderheid, zullen tegenover de machtige Bataafsche, aan wie de directie is opgedragen, hebben te zorgen dat het landsbelang, financieel en sociaal, voldoende zal worden behartigd. Op papier mogen aan den Raad van Beheer bevoegdheden van beteekenis zijn toegekend, practisch zal de zaak hierop neerkomen, dat de Bataafsche heer en meester is in het huis.

Op de bezwaren, hieraan verbonden door het feit, dat de Koninklijke-groep in ons Indië het productie-monopolie bezit en dus den prijs, waarvoor zij het Djambi-product aan zichzelf verkoopen zal, vrijwel geheel in de hand heeft, is reeds gewezen. Had in onze kolonie ook de Standard-Oil als producent vasten voet, dan zou, zoolang beide concerns concurrenten blijven, dit bezwaar belangrijk geringer zijn.

Er is echter nog een andere kant aan de zaak.

De Koninklijke is van huis uit zeker een zuiver Nederlandsche onderneming, grootgebracht en geleid door mannen, waarop Nederland trotsch mag zijn. Al lang echter is zij onzen koloniën en ons land verre ontgroeid. De Royal Dutch-Shell combinatie, waarin gelijk men weet, de Koninklijke voor $\frac{1}{2}$ en de Shell voor $\frac{1}{2}$ participeert, is geworden tot een wereldconcern, dat in vrijwel alle olievindplaatsen der aarde zijn belangen heeft en een distributie-organisme in het leven heeft geroepen, dat eveneens een groot deel van de wereld bestrijkt. Alles in een opstapeling

van maatschappijen, waarin de Bataafsche een centrale plaats inneemt.

Ongetwijfeld is een belangrijk bedrag der aandeelen in Nederlandsche handen en zijn ook in ander opzicht de banden met Nederland nog vele. Een deel van den uitvoerenden arbeid geschiedt hier te lande en met trots wijst de Hagenaar op het machtige gebouw in de Carel van Bylandtlaan.

Met dat al is de leiding van het concern feitelijk in Londen en vooral gedurende den oorlog zijn de banden met de Engelsche Regeering zeer nauw geworden. De beteekenis van de vloeibare brandstof voor de Engelsche oorlogsvloot en voor de zeevaart in het algemeen heeft in de laatste jaren de heerschappij over voldoende petroleumterreinen gemaakt tot een van de doeleinden van de Engelsche wereldpolitiek en kenschetschend is bijv., dat bij de discussie van de laatste maanden in de Amerikaansche en Engelsche pers de Royal Dutch-Shell-groep als vanzelf sprekend tot de Engelsche belangen is gerekend.

Zoolang Deterding en Colijn het heft in handen hebben, is, naar men mag veronderstellen, het Nederlandsch element in de leiding beslissend en van dezen kant het nationaal karakter der onderneming verzekerd, welke Engelsche adellijke titels de heer Deterding ook ontvangt. Colijn echter trekt zich het volgend jaar uit de leiding terug en ook Deterding zal te zijner tijd de leiding aan andere handen moeten overgeven. Ongetwijfeld telt de Royal-Dutch-Shell combinatie een belangrijk aantal landgenooten ook onder haar Londensche medewerkers. In het Citymilieu is de kans op vreedzame doordringing echter groot. Slechts een man van zeer bijzondere capaciteiten kan de leiding van een dergelijke wereldonderneming in handen hebben. De nationaliteitsvraag zal bij de aanwijzing van zoo iemand steeds slechts een betrekkelijk geringe rol kunnen spelen, ook al ligt momenteel het overwicht bij de beslissing in Nederlandsche handen.

Het is daarom de vraag of men op dit punt gerust kan zijn. Wij hebben gezien hoe snel in een betrekkelijk gering aantal jaren de Koninklijke-Shell-combinatie Nederland is ontgroeid en tegelijk het zwaartepunt meer en meer is verlegd buiten onze grenzen. Zekerheid, dat op den duur in de eigenlijke leiding het Nederlandsch karakter dezer wereldonderneming ten volle behouden zal blijven, is onder deze omstandigheden niet te geven. Niet vergeten mag worden, dat de beteekenis van de petroleum in de laatste jaren enorm gestegen is en dat Nederland ten slotte maar een klein land is, dat weinig in de melk heeft te brokken.

De Engelsche Regeering heeft, toen zij de Perzische olievelden tot ontginning wilde brengen, eveneens voor de nationaliteitsvraag gestaan. In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer worden over de voor deze exploitatie in het leven geroepen bijzondere maatschappij, de „Anglo-Persian”, nadere inlichtingen gevraagd. Het zou wenschelijk zijn, indien de Regeering in haar antwoord ook wilde mededeelen, wie deze onderneming in gemeenschap met de Engelsche Regeering drijven en hoe bij deze maatschappij het nationaal karakter gewaarborgd is.

Januari 1921.

N.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, 44 Jahrg. 3tes Heft.

E. Troeltsch, Der Aufbau der europäischen Kulturgeschichte; *E. Dronke*, Das Reichsheimstättengesetz; *O. Engländer*, Gleichförmigkeit von Preis und Nutzen. II; *L. v. Borkiewicz*, Gibt es Deportgeschäfte? *F. Sziklay*, Das „kapitalistische“ und das „kommunistische“ Geld; *O. Quelle*, Die spanisch-portugiesische Auswanderung; *E. Wegener*, Zur Vorgeschichte des Pfandbriefs; *G. Albrecht*, Die Wohnungs-

wirtschaft nach dem Kriege; *W. Rothkegel*, Untersuchungen über Bodenpreise, Mietspreise und Bodenverschuldung. I.

Weltwirtschaft. — Berlin, November 1920.

Dr. H. L. Rosegger, Der Anschluss Deutschösterreichs; *Dr. R. F. Kaindl*, Politische und völkische Lage der Deutschen im Südslawenstaat; *Prof. Dr. L. Bergsträsser*, Das Deutschtum in Litauen; *H. Zimmer*, Die Landwirtschaft in Anatolien; *Dr. H. Wehberg*, Die neue Handelsfreiheit im Kongobecken; *K. Boy-Ed*, Das neue amerikanische Schifffahrtsgesetz.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, November 1920.

Michel, La valeur immobilière du territoire français envahi (guerre 1914—1918) (fortune privée et la reconstitution des régions libérées); *M. Dewavrin*, Les changes mondiaux à Paris pendant la deuxième semaine de février 1920; *J. Girard*, La situation financière du Japon en 1919.

Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft. — Tübingen, Jahrg. 75. Heft III.

E. Stern, Probleme der Kulturpsychologie; *D. Tachauer*, Geld und Gut; *K. Bücher*, Das Intelligenzwesen.

La Réforme Sociale. — Parijs, November 1920.

E. Seillière, Sainte-Beuve, agent, juge et complice de l'évolution romantique, II; *H. Clément*, Le problème de la valeur et l'économie pure, d'après les théories actuelles, II.

The American Journal of International Law. — New York, October 1920.

A. S. Hershey, Notes on the recognition of de facto governments by European States; *C. A. Berdahl*, The power of recognition; *S. W. Armstrong*, The doctrine of the equality of nations in international law and the relation of the doctrine to the treaty of Versailles; *Q. Wright*, The understandings of international law; *G. A. Finch*, Public documents relating to international law.

Sociale Voorzorg. — Amsterdam, Nov. 1920.

Ir. V. Jockin, Het bouw-gilde; *Ir. R. A. Gorter*, Medewerking van werkgevers en werklieden in zake de veiligheid in fabrieken en werkplaatsen, volgens de verslagen der arbeidsinspectie (1890—1914) (slot); *Mr. A. Burger*, De herziening der Ongevallenwet 1901 en de administratieve rechtspraak; *Mr. J. C. Schreuder*, Het eerste Jaarboek der R.-K. Werkgeversverenigingen in Nederland.

Journal of the Institute of Bankers. — Londen, December 1920.

bevat o.a.:

J. Brunton, Notes on the Bankruptcy Act, 1914.

Bank-Archiv. — Berlin, 25 October 1920.

V. Allgemeiner Deutscher Bankiertag; *Dr. H. Göppert*, Der gegenwärtige Stand der Sozialisierungsfrage; *Gothein*, Neue Wege, die Finanzen zu sanieren; *Dr. v. d. Leyen*, Die Finanzen der Reichsbahnen; *O. Meyer*, Die Zulassung zum Börsenbesuch; *Dr. E. Prager*, Professor Dr. Julius Landesberger †.

Sonderbeilage: *Dr. K. Singer* und *Dr. A. Schmidt*, Inflationen. Ihre Entstehung, ihr Verlauf, ihre Heilung, an geschichtlichen Beispielen dargestellt.

Idem, 1 November 1920.

Die Ergebnisse des Bankiertags; *L. Merzbach*, Zum Terminhandel in Devisen; *Prof. Dr. R. Liefmann*, Kapitalbildung und Reichswirtschaftsbank; *Dr. Koepfel*, Zur Kapitalertragsteuer (Nachtrag).

De Indische Gids. — Amsterdam, November 1920.

E. A. A. van Heekeren, De nieuwe Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië; *G. A. N. Scheltema de Heere*, Het Oost-Indische Marindepartement; *Soenggoeh*, Een assistent over het arbeidsvraagstuk in Deli; *Dr. J. de Hullu*, Mr. Johan van Dam's rapport over den staat van zaken in Oost-Indië in 1866.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	December 1920	Sedert 1 Januari 1920	Overeenkomstige periode 1919
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.365.010	16.836.267	16.882.102
Personeele belasting ..	3.060.794	17.251.400	15.954.156
Inkomstenbelasting ..	4.081.404	84.067.442	49.521.594
Dividend- en tantiëmebelasting	3.484.346	25.599.363	11.608.821
Vermogensbelasting ..	715.278	11.862.830	7.133.542
Accijnzen.			
Suiker	3.467.524	36.479.931	36.425.968
Wijn	357.998	1.689.126	1.153.389
Gedistilleerd	8.530.180	52.424.583	38.898.958
Zout	153.132	1.933.934	1.639.854
Bier	226.783	3.014.349	1.455.423
Geslacht	1.173.784	14.527.337	14.158.608
Belast. op speelkaarten	10.127	136.276	—
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.883.982	24.932.280	20.439.766
Registratierechten	5.226.588	55.122.485	39.607.015
Successierechten	2.892.838	32.979.839	33.586.869
Invoerrechten			
Gouden en zilveren werken			
Belasting	73.121 ⁴⁾	912.250	913.072
Essaailoon	—	1.022	864
Statistiekrecht	377.020	5.154.435	4.203.537
Mijnen	31.442 ⁵⁾	1.099.936	484.729
Domeinen	398.065	3.895.355	3.571.102
Staatsloterij	24.338	700.603	658.949
Jacht en visscherij	1.740	281.254	277.229
Loodsgelden	187.552	1.841.365	1.320.120
Totaal	41.151.278	439.623.591	328.911.963

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	December 1920	Sedert 1 Januari 1920	Overeenkomstige periode 1919
Directe belastingen.			
Grondbelasting	273.324	3.372.187	3.381.564
Personeele belasting ..	620.405	3.297.237	2.908.275
Inkomstenbelasting ..	1.653.356	25.937.833	22.081.052
Vermogensbelasting ..	178.864	2.970.455	2.554.428
Dividend- en tantiëmebelasting	1.149.831	8.447.790	3.830.911
Accijnzen.			
Suiker	693.505	7.295.986	7.285.194
Wijn	71.600	337.825	230.678
Gedist. (binn.- en buitl.)	853.018	5.242.456	3.889.896
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	12.613	408.879	624.716
Registratierechten	—	6	476
Totaal	5.506.519	57.310.656	46.787.190

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	December 1920	Sedert 1 Januari 1920
Oorlogswinstbelasting	24.341.956	168.043.972
Verdedigingsbelasting Ia	214.696	3.567.646
Verdedigingsbelasting Ib	734.969	14.512.313
Verdedigingsbelasting II	1.324.676	29.277.840
Totaal	26.616.297	215.401.771

¹⁾ Hieronder begrepen f 443.822 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 7.343.206. ³⁾ idem f 5.753.795.

⁴⁾ Over de loopende maand werd een som van f 15,36^{1/2} meer teruggegeven dan ontvangen, ten gevolge waarvan de opbrengst over de twaalf maanden van 1920 een gelijk bedrag minder aanwijst dan het totaal der eerste elf maanden van dit jaar.

⁵⁾ Hieronder begrepen f 276.104 volgens de wet van 26 Maart 1920 (St.bl. No. 157).

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** betekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15	{ Zweeds. R.k.sbk 7½ 16 Spt. '20
	{ Bel. Binn. Eff. 5½ 19 Oct. '20	{ Bk. v. Noorw. 6-6½ 18 Dec. '19
	{ Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20	{ Zwits. Nat. Bk. 5 21 Aug. '19
Bk. van Engeland	7 16 Apr. '20	Belg. Nat. Bk. 5½ 28 Apr. '20
Duitsche Rijksbk.	5 23 Dec. '14	Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk	6 8 Apr. '20	Bank v. Italië 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	5 12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 6-7 4 Juni '20
Nat. Bk. v. Denem.	7 19 Apr. '20	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie				
22 Jan. '21	3½	3	6½	4-½	—	6-7 1)
17-22 „ '21	3½	2¼-3	6½	4-½	—	6-7
10-15 „ '21	3½-½	2½-3½	6½-¾	4-½	—	6-7
3-8 „ '21	3½-4	3½-5	6½	4-½	—	6-7
19-24 J. '20	3½-7½	3½-¾	5½	4-½	—	5-8
20-25 J. '19	3-7½	3-¾	3½	4-½	—	3½-5
20-24 Juli '14	3½-¾	2¼-¾	2½-¾	2½-½	2½	1½-2½

1) Notering van 21 Januari 1921.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week zeer vast. Londen steeg van 11.37 tot 11.40. Marken van 4.55 tot 5.15. Na een reactie tot 4.65, was het slot weder vast op ca. 5.—. Parijs en België waren zeer gezocht en stegen, van 18.55 en 19.50 tot 20.75 en 21.70, terwijl heden opnieuw een belangrijke verhoging plaats vond. Slot ca. 21.25 en 22.25. De grootste stijging had plaats voor Kopenhagen en Christiania. Voor beide plaatsen kon een verheffing van ruim f 5.— intreden. Stockholm was daarentegen niet veel veranderd en in het midden der week zelfs eerder flauwer. Ook Spanje was nog iets vaster. Alleen dollars, pesos en Zwitsersche franken waren aangeboden. De koersen varieerden echter niet veel. Dollars waren één dag van ongeveer 3.01 verkrijgbaar, daarna weder iets hooger. Zwitserland noteerde ongeveer de geheele week 47.40 en Pesos waren 1.05 à 1.06.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	Brussel	New York
17 Jan. 1921..	11.37½	18.75	4.92½	0.62½	19.75	3.04
18 „ 1921..	11.37½	18.87½	4.82½	0.60	19.95	3.01½
19 „ 1921..	11.36½	19.—	4.70	0.60	19.97½	3.02¼
20 „ 1921..	11.37	19.62½	4.92½	0.65	20.62½	3.01
21 „ 1921..	11.37½	19.90	4.95	0.62½	20.67½	3.01½
22 „ 1921..	11.40	20.75	5.02½	0.75	—	—
Laagste d. w. 1)	11.36	18.55	4.61½	0.55	19.50	3.00¼
Hoogste „ „ 1)	11.41	20.80	5.15	0.75	21.70	3.04½
15 Jan. 1921..	11.37½	18.60	4.60	0.60	19.52½	3.03½
8 „ 1921..	11.35½	18.62½	4.35	0.70	19.52½	3.13¾
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

1) Notering te Amsterdam. 2) Notering te Rotterdam. 3) Particuliere opgave. 4) Notering van 14 Jan. 5) idem van 7 Jan.

Data	Stockholm	Kopenhagen	Christiania	Zwitserland	Spanje	Batavia
17 Jan. 1921	65.—	54.—	52.50	47.50	40.30	99½-100½
18 „ 1921	64.95	54.75	53.20	47.30	40.50	99½-100½
19 „ 1921	64.60	55.—	53.10	47.50	40.65	99½-100½
20 „ 1921	64.75	56.50	55.50	47.40	40.60	99½-100½
21 „ 1921	64.75	56.25	55.25	47.30	40.65	99½-100½
22 „ 1921	65.15	58.65	58.—	47.35	40.75	99½-100½
L'ste d. w. 1)	64.40	53.60	52.25	47.10	40.10	99½
H'ste „ „ 1)	65.30	59.60	58.60	47.60	40.75	100¼
15 Jan. 1921	65.—	54.—	52.60	47.55	40.50	99½-100½
8 „ 1921	65.10	52.—	51.75	48.20	41.80	100¼
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

1) Notering te Amsterdam. 2) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in £ per £)	Zicht Parijs (in cts. per \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
22 Jan. . . 1921	3.77.—	6.84	nom.	***
Laagste d. week	3.75.87	6.82	nom.	***
Hoogste „ „	3.78.—	6.84	nom.	***
15 Jan. . . 1921	3.73.75	6.08	nom.	***
8 „ . . 1921	3.64.25	5.96	nom.	***
Muntpariteit..	4.86.67	5.18¼	95¼	40¾/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	8 Jan. 1921	15 Jan. 1921	17-22 Jan. 1921	22 Jan. 1921
Alexandrië..	Piaat. p. £	97¼/16	97¼/16	97¼/16	97¼/16
*B. Aires¹)..	d. p. \$	50¾/32	50¼	50¼	50¾/16
Calcutta	£ p. rup.	1/6¾/32	1/5½	1/5¾/16	1/5¾
Hongkong ..	id. p. \$	3 1¼/16	2/11½/8	2/11	3/0¼/8
Lissabon	d. per Mil.	6½	6¼	6	7 6½
Madrid	Peset. p. £	27.60	28.18	27.95	28.35
*Montevideo¹	d. per \$	50	49¼/32	48½	49¼
Montreal....	\$ per £	4.21¼/16	4.27	4.25	4.32
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	10¼/16	10¼/16	9¾/16	9¾/16
Rome	Lires p. £	104.50	108¾/8	104¼	109¼
Shanghai ..	£ p. tael	4/2	4/0	3/10	4/1
Singapore ..	id. p. \$	2/3¼/16	2/3¼	2/3¼	2/3¼/16
*Valparaiso..	d. p. peso	9¾/16	8¾/32	8¾/32	8¾/32
Yokohama ..	£ per yen	2/7½/8	2/6¼/3	2 6¼/8	2/6¼/3

* Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) Notering van 14 Jan.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen te New York

22 Jan. 1921.....	—	66¾
15 „ 1921.....	40¾	67¼
8 „ 1921.....	40¾	65¾
31 Dec. 1920.....	40¾	64¼
24 Jan. 1920.....	80¼	132¼
25 Jan. 1919.....	48¾/16	101¼
20 Juli 1914.....	24¼/16	54¼

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 24 Januari 1921.

Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	f 107.373.801,52 f 8.119.395,35 f 93.865.280,57½
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 44.819.316,—
Af: Verkochtm. voor de bk. nog niet afgel.	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	f 80.772.184,86½ f 16.733.118,13 f 121.352.500,31
Op Effecten	f 207.724.403,30½
Op Goederen en Spec.	f 11.133.400,—
Vorschotten a. h. Rijk	f 6.646.809,58
Munt en Muntmateriaal	
Munt, Goud	f 56.219.790,—
Muntmat., Goud	f 579.921.066,39
	f 636.140.856,39
Munt, Zilver, enz.	f 22.143.667,79½
Muntmat., Zilver	—
Effecten	f 4.519.738.62½
Bel. v. h. Res.fonds	f 3.838.102,87½
id. van 1/5 v. h. kapit.	—
Geb. en Meub. der Bank	f 3.594.000,—
Diverse rekeningen	f 24.585.548,23
	f 1.174.504.300,24½
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	f 5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	f 1.043.312,525,—
Bankassignatiën in omloop	f 1.474.347,14½
Rek.-Cour. } Het Rijk	f —
} Anderen	f 83.604.926,96
Diverse rekeningen	f 83.604.926,96
	f 21.112.501,34
	f 1.174.504.300,24½

NED. BANK 24 Januari 1921 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 431.790.598,98 1/2
 Op de basis van 3/4 metaaldekking..... 206.112.239,16 1/2
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is ... 2.158.952.990,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	1.937.464,29	
Buitenlandsche wissels.....	2.580.363,—	
Beleeningen	29.813.129,29	
Goud		253.963,97
Zilver		30.285.825,—
Bankbiljetten		6.318.142,20
Part. Rek.-Crt. saldo's		

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischbare schulden
24 Jan. 1921	636.141	22.144	1.043.313	85.079
17 " 1921	636.141	21.890	1.073.598	92.915
10 " 1921	636.141	21.653	1.083.150	84.011
3 " 1921	636.141	21.457	1.116.021	95.245
27 Dec. 1920	636.141	21.190	1.072.145	87.185
24 Jan. 1920	631.883	7.758	1.017.487	117.666
25 Jan. 1919	684.369	8.791	1.053.508	90.669
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar metaalsaldo	Dekking-percentage
24 Jan. 1921	209.358	77.000	218.858	431.791,	58
17 " 1921	211.296	77.000	248.671	423.932	56
10 " 1921	200.834	55.000	259.800	423.566	56
3 " 1921	211.977	55.000	285.870	414.549	54
27 Dec. 1920	196.824	51.000	247.606	424.669	56
24 Jan. 1920	218.708	138.000	204.477	412.099	56
25 Jan. 1919	221.960	166.800	135.058	463.865	61
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	75

1) Op de basis van 3/4 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	17 Jan. 1921	24 Jan. 1921
Aan schatkistpromessen, waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 400.740.000,—	f 400.740.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	77.000.000,—	77.000.000,—
Aan silverbons	35.502.000,—	35.502.000,—
	51.312.143,50	50.691.759,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischbare schulden
15 Jan. 1921.....	***	***	475.500	
8 " 1921.....	***	***	484.000	
1 " 1921.....	***	***	485.500	
11 Dec. 1920.....	218.422	9.345	374.792	146.256
4 " 1920.....	224.800	9.216	373.014	160.947
27 Nov. 1920.....	223.002	9.000	374.490	173.984
20 " 1920.....	224.445	8.793	375.404	205.344
17 Jan. 1920.....	172.009	2.913	314.906	103.665
18 Jan. 1919.....	116.057	13.600	200.845	113.536
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.694

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekking-percentage
15 Jan. 1921		213.500	***		133.250	***
8 " 1921		223.000	***		131.500	***
1 " 1921		219.500	***		131.750	***
11 Dec. 1920	30.647	20.116	128.445	53.768	123.717	44
4 " 1920	29.993	20.113	132.990	47.590	127.379	44
27 Nov. 1920	30.264	20.342	118.179	48.842	122.426	42
20 " 1920	29.329	24.661	122.866	43.130	117.201	40
17 Jan. 1920	15.244	12.675	161.497	57.347	91.402	42
18 Jan. 1919	8.609	17.877	89.871	9.796	67.086	41
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 1)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 3/4 metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischbare schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
11 Dec. 1920 ..	1.157	2.508	1.053	1.947	286
4 " 1920 ..	1.159	2.530	1.210	1.954	442
27 Nov. 1920 ..	1.061	2.183	809	1.954	433
20 " 1920 ..	1.055	2.130	853	1.947	374
13 Dec. 1919 ..	1.035	1.634	1.056	1.532	544
14 Dec. 1918 ..	1.044	1.715	1.175	1.249	129
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
19 Jan. 1921	128.287	128.541	346.889	28.500	315.001
12 " 1921	128.280	129.834	353.618	28.500	322.147
5 " 1921	128.285	131.569	360.615	28.500	329.584
29 Dec. 1920	128.268	132.851	367.626	28.500	336.504
21 Jan. 1920	96.807	88.094	332.594	28.500	314.931
22 Jan. 1919	80.288	69.022	308.219	28.500	288.845
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-perc. 1)
19 Jan. '21	54.510	81.325	16.076	120.012	18.197	13,37
12 " '21	59.241	80.792	15.884	123.137	16.896	12,15
5 " '21	89.761	84.729	16.719	154.988	15.166	8,83
29 Dec. '20	107.865	86.028	14.305	175.555	13.867	7,30
21 Jan. '20	68.257	84.408	21.472	140.341	27.162	16,80
22 Jan. '19	62.934	79.041	27.127	126.573	29.716	18,32
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposite.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-perc. 1)
15 Jan. '21	1.097.946	1.091.638	22.046.039	66.546.702	33
7 " '21	1.098.029	1.091.634	21.587.009	67.976.336	33
31 Dec. '20	1.097.409	1.091.636	23.416.674	68.805.008	33
23 " '20	1.097.323	1.091.640	21.469.333	67.125.736	33
15 Jan. '20	1.105.263	1.089.268	11.030.202	35.638.581	34
15 Jan. '19	2.276.643	2.257.183	5.351.403	22.526.370	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	98

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
15 Jan. 1921	53.794.358	15.537.435	35.676.309	22.000.300
7 " 1921	52.496.460	12.509.643	33.498.700	21.541.900
31 Dec. 1920	60.634.023	22.327.114	35.526.100	23.372.700
23 " 1920	53.741.766	14.164.231	33.632.000	21.425.600
15 Jan. 1920	35.685.147	11.227.932	24.175.200	10.996.200
15 Jan. 1919	27.539.742	13.620.919	15.592.200	5.346.000
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldi
15 Nov. '20	325.730	37.782.521	32.954.000	74.121.378	9.497.833
31 Oct. '20	321.121	36.474.610	32.954.000	72.902.605	9.930.245
7 Feb. '20	290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
15 Nov. '19	325.097	14.742.052	32.954.000	50.582.595	7.235.850
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

1) waarvan 222.669 goud, 46.598 buitenlandsche goudwissels en 56.463 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
20 Jan. '21	5.501.507	1.948.367	267.963	***	25.600.000
13 " '21	5.501.052	1.948.367	264.584	676.376	26.000.000
5 " '21	5.500.647	1.948.367	266.240	676.857	26.250.000
30 Dec. '20	5.500.269	1.948.367	266.333	677.966	26.600.000
22 Jan. '20	5.579.909	1.978.278	256.409	826.141	25.400.000
23 Jan. '19	5.499.318	2.037.108	317.296	1.084.663	19.450.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljotten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
	3.002.834	393.114	2.239.845	38.152.890	3.301.550	37.221
	3.844.789	396.172	2.269.074	38.462.936	3.463.288	87.659
	3.344.708	401.573	2.209.762	38.589.594	3.577.975	83.358
	3.308.927	403.932	2.188.920	37.901.599	3.518.370	56.575
	1.702.646	609.572	1.531.506	37.679.425	3.004.354	45.256
	1.247.415	1.009.400	1.204.596	31.793.747	2.768.880	70.254
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.690

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Cr. part.
20 Jan. '21	308.98	84.653	480.000	916.814	6.241.398	889.298
13 " '21	307.876	—	—	—	6.246.874	977.729
6 " '21	316.859	—	—	—	6.227.406	983.939
29 Dec. '20	322.921	84.653	480.000	883.418	6.119.239	1.085.149
22 Jan. '20	351.527	84.955	480.000	459.646	4.852.685	2.127.650

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
23 Dec. '20	2.055.802	1.415.030	3.300	180.952	3.404.931
17 " '20	2.042.368	1.421.260	67.745	180.100	3.344.332
10 " '20	2.035.271	1.361.740	67.745	177.136	3.311.842
3 " '20	2.022.675	1.364.937	67.864	175.520	3.312.039
26 Dec. '19	2.078.432	1.361.882	134.320	57.104	3.057.646
27 Dec. '18	2.090.274	1.372.322	5.829	55.945	2.685.244

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
23 Dec. '20	2.972.858	2.310.353	99.458	45,4	49,8
17 " '20	2.831.358	2.444.636	99.275	46,4	50,5
10 " '20	2.961.529	2.328.806	99.174	44,1	49,2
3 " '20	3.019.856	2.401.781	99.140	43,1	48,8
26 Dec. '19	2.780.090	2.779.570	87.339	43,6	50,3
27 Dec. '18	2.006.611	2.312.500	80.681	52,9	59,7

1) Verhouding tuschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pct. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
17 Dec. '20	824	16.803.226	1.298.478	14.004.419	2.790.197
10 " '20	823	16.581.545	1.330.267	13.692.354	2.809.474
3 " '20	823	16.630.185	1.332.081	13.677.460	2.822.479
26 Nov. '20	824	16.732.012	1.206.946	13.791.044	2.811.123
19 Dec. '19	796	15.614.806	1.316.937	13.136.367	2.293.384
20 Dec. '18	758	13.666.141	1.276.938	11.997.668	1.451.316

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 24 Januari 1921.

Ondanks het ongewijzigde aspect van den internationalen toestand hebben sommige beurzen in de afgelopen week toch een vrij levendig verloop gehad, hetgeen echter niet te danken is geweest aan factoren, die rechtstreeks met de fondsenmarkt in verband stonden, doch die voortvloeiden uit de wijzigingen op de valuta-markt. Vooral de markt te Berlijn is uiterst gevoelig hiervoor geweest. De ongewoon heftige bewegingen der Deutsche valuta zijn zonder eenigen twijfel terug te voeren tot het gebied der zuivere speculatie, al zijn er wellicht ook werkelijke motieven, die een verbetering van den Markenkoers in het leven hebben geroepen. De economische motieven zijn voornamelijk die, welke in verbinding gebracht kunnen worden met het dalen der prijzen op de wereldmarkt, waarmede een reactie der-buitenlandsche deviezen in Duitschland hand aan hand ging. Hierdoor heeft de speculatie aanleiding gevonden groote blanco-posities aan te gaan in dollars, ponden, enz.; waarvan de dekking echter niet zoo glad van stapel is geloopt door de verbreking van de telegrafische en telefonische verbindingen ten gevolge van de sneeuwstormen. Er is dientengevolge een zeer nerveuze stemming in Berlijn ontstaan; men was enkele dagen bijna volkomen geïsoleerd van het buitenland en wist niet, hoe het verdere verloop daar was geweest. De terugslag is natuurlijk ook op de fondsenmarkten goed merkbaar geworden. Nu de gedachte post heeft gevat, dat de stand van de Mark het laagste punt eenigszins heeft bereikt en men denkt rekening te kunnen houden met een geleidelijke verbetering, wordt het peil der inheemsche en vreemde fondsen natuurlijk ook aangetast. Laatstgenoemde als direct uitvloeisel van pariteit-berekeningen, eerstgenoemde meer in verband met beschouwingen omtrent de toekomst. De rijzing op de Deutsche beurzen was voornamelijk het gevolg van controle-aankopen (zoals hier ter plaatse reeds herhaaldelijk in het licht is gesteld), ook door het buitenland en men verwacht nu, dat deze veel geringer zullen worden, indien hogere bedragen in Marken-valuta betaald zullen moeten worden. Deswege worden groote realisaties ondernomen door hen, die hun best doen vóór de groote, door hen verwachtte, daling hun bezit liquide te maken. Het aspect der beurs zou dan ook zeer flauw zijn geweest, indien niet tegengestelde factoren in het spel waren gekomen. Eén dezer was wel de kalme rede, waarmede Frankrijks premier, Briand, zijn ambt heeft aanvaard. Ook deze bewindsman schijnt er veel voor te gevoelen het door Duitschland te betalen bedrag aan schadeloosstelling te fixeëren, waardoor men derhalve bij onze Oosterburen precies zal weten, waaraan men toe is. Men kan dan 's lands financieele en economische politiek geheel daarop inrichten. De hoop op een dergelijk verloop heeft de markt dan ook sterk gesteund.

Te Parijs daarentegen is het buitengewoon stil gebleven. Men kan niet zeggen, dat het marktverloop zeer ongeanimeerd was, doch de verwachtingen ten aanzien van een agressief optreden tegenover Duitschland, iets, waarop de beurs nogal haar hoop had gevestigd, zijn thans reeds zoo goed als verdwenen. Dientengevolge is men teruggevallen tot een loomè tendens, waarin afwachten de hoofdzaak is geworden.

Te Londen is men nog niet overgegaan tot verlaging van het bankdisconto, waaromtrent in het vorig overzicht hier ter plaatse de motieven werden aangegeven. Vermoedelijk is een dergelijke verlaging echter wel binnen afzienbaren tijd tegemoet te zien, in verband waarmede dan ook beleggingswaarden een vaste houding aan den dag hebben geleid. Aanvankelijk weifelde men in deze afdeeling even, doch spoedig herstelde men zich. Overigens zijn de omzetten op de aandelen-markt ook hier van zeer weinig beteekenis. Af en toe bestaat er eens wat belangstelling voor petroleumwaarden, waarvan dan de stimulans bijna steeds van Amsterdam, met kooporders voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij, uitgaat. Voor Zuid-Afrikaansche mijnwaarden bleef de stemming zwak.

Ook te New York is de tendens weifelend gebleven, terwijl de handel sterk is ingekrompen. De plaatsing van obligaties der kortelings opgerichte Edge-Corporations schijnt niet zoo gemakkelijk te gaan, waarom men dan ook in handels- en industriele kringen van de Vereenigde Staten een spoedige opleving van het internationaal verkeer niet tegemoet ziet.

Te onzent is de markt voor Staatsfondsen vrij vast gebleven. Speciaal de Indische leeningen konden hiervan profiteren, omdat deze in den laatsten tijd nogal achter waren gebleven. Doch ook de inheemsche soorten gaven blijk van veel animo en van vrij ruime omzetten. Eén en ander

staat in verband met de houding van de geldmarkt. Wel is waar is de koers van prolongatie-geld iets aangetrokken; doch de notering is op zichzelf toch wel zoo laag, dat de vraag naar prima beleggings-soorten zeer goed te verklaren is. Dit is ook wel tot uiting gekomen in de buiten gewone belangstelling, die de emissies der Biliton Maatschappij en der Maatschappij tot Exploitatie van Staats-spoorwegen hebben ontmoet. Inmiddels kan de toewijzing ad 1½ pCt. op de inschrijvingen der Biliton Maatschappij niet als maatstaf worden aangenomen, daar zeer vele z.g. „majoraties” op de inschrijvingen zijn ingediend door personen, die later trachten zoo spoedig mogelijk met winst de hun toegewezen stukken te verkoopen. Eén keer te meer is weer bewezen, dat het tegenwoordig systeem van emissie-toewijzingen noodwendig herziening behoeft.

	18 Jan.	21 Jan.	24 Jan.	Rijzing of daling.
5 %/o Ned. W. Sch. 1918	85¼	85	84½	- 1½/16
4½ %/o „ „ „ 1916	85¼	85½	85¼	—
4 %/o „ „ „ 1916	76½	76½	76½	+ 7/16
3½ %/o „ „ „	61½	64	64	+ 3½/16
3 %/o „ „ „	54¼	54¾	53½	- 1½/8
2½ %/o Cert. N. W. S.	47	46¾	45¾	- 1½/16
5 %/o Oost-Indië 1915	90	90¼	90¼	+ ¼
4 %/o Hongarije Goud	4¾	5	5	+ ¼
4 %/o Oostenr. Kronenrente	3	3	3	—
5 %/o Rusland 1906	7¾	7¾	8	+ ¼
4½ %/o Iwangoorod Dombro.	8¼	7¼	7½	- 1½/16
4 %/o Rusland Cons. 1880	7	7½	7½	+ ¼
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	7½	7½	7½	- 3/16
4 %/o Servië 1895	16¾	16¾	16¾	—
4½ %/o China Goud 1898	54½	55¼	55¼	+ 1½/16
4 %/o Japan 1899	52	52	50½	- 1½/8
4 %/o Argentinië Buitenl.	56¾	55¾	55	- 1¾
5 %/o Brazilië 1895	59	45½	47½	- 11¾
5 %/o „ „ 1913	51¾	51¾	51¾	—

De aandelenmarkt heeft slechts weinig belangstelling getrokken, te minder, waar de algemeene richting omlaag was. De suikermarkt heeft geen verdere stimulans ontleend aan de voortdurende verkoopen door de V. J. S. P. tegen f 20.— per picol, wijl tegelijkertijd de prijs van Cubasuiker eenigszins is gedaald en de speculatie een verdere reactie tegemoet zag. Want het is bijna uitsluitend de speculatie, die thans op de Amsterdamsche markt opereert; de commissiehuizen boeken nagenoeg geen orders en de omzetten zijn diengevolge zeer gering.

Zooals het op de suikermarkt toeging, was het ook bij petroleumwaarden gesteld. Hierbij kwam nog de teleurstellende mededeeling, dat de prijzen van petroleum zelf en van de derivaten van dit product sterk reageerden, hetgeen wel door de leiders der Standard Oil Company als een tijdelijk verschijnsel wordt beschouwd, doch hetwelk toch niet nalaat op een reeds zoo gevoelige markt als de tegenwoordige een drukkenden invloed uit te oefenen. Niet alleen waren aandelen Koninklijke Petroleum in reactie, doch ook de Roemeensche soorten als Geconsolideerde Hollandsche en Orion mochten zich niet meer in de belangstelling van enkele weken geleden verheugen.

	18 Jan.	21 Jan.	24 Jan.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	178	178	178	—
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	195¾	193¾	195½	- ¾
Rotterd. Bankvereniging	130	130	129½	- ½
Amst. Superfosfaatfabriek	129½	127¾	125½	- 4
Van Berkel's Patent	103	103	101	- 2
Insulinde Oliefabriek	91¾	86½	85	- 6¾
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	93¾	93	92½	- 1½/16
Ned. Scheepsbouw-Mij	92¾	90	89½	- 3½
Philips' Gloeilampenfabriek	518½	498½	476¾	- 41¾
R. S. Stokvis & Zonen	565	564	564	- 1
Vereenigde Blikfabrieken	107½	103¾	102¾	- 4¾
Compania Mercantil Argent.	172½	165	163	- 9½
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	251	245	240	- 11
Handelsver. Amsterdam	596	593½	584	- 12
Holl. Transatl. Handelsver.	52¾	50¼	50	- 2¾
Linde Teves & Stokvis	139	141	140	+ 1
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	92	90	92	—
Tels & Co's Handel-Mij	79	76½	76	- 3
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	226	222	216¾	- 9¼
Kon. Petroleum-Mij.	595	593¼	573	- 22
Orion Petroleum-Mij.	63	62	61	- 2
Steaua Romana Petr.-Mij.	128½	121	124½	- 4¾
Amsterdam-Rubber-Mij.	141½	139	140½	- 1
Nederl.-Rubber-Mij.	79½	74½	74½	- 5
Oost-Java-Rubber-Mij.	229½	225	225	- 4½
Deli-Maatschappij	510	503	500	- 10
Medan-Tabak-Maatschappij	315	312	311	- 4
Senembah-Maatschappij	648	635	634	- 14

Feitelijk kan geen enkele afdeling aangetoond worden, die de week met een voordeelig verschil verlaat, tenzij sommige scheepvaart-aandelen hierop een uitzondering vormen. In den loop van de berichtperiode waren aandelen Hollandsche Stoomboot Maatschappij vrij goed gevraagd, doch later bleek, dat dit in verband stond met de voorbereiding eener emissie van obligatiën. Niettemin konden enkele soorten als Java China Japan zich uitstekend handhaven en wisten deze zelfs het avance geheel te behouden.

	18 Jan.	21 Jan.	24 Jan.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	272	283	271½	- 1½
„ „ „ „ gem.eig.	258	267	255	- 3
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	165	165	165	—
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	24¼	20	20	- 4¾
Hollandsche Stoomboot-Mij.	114	117	112¼	- 1¾
Java-China-Japan-Lijn	177	184	184	+ 7
Kon. Hollandsche Lloyd	101¼	100¼	99¼	- 1½
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	142	145	145	+ 3
Koninkl.-Paketsvaart Mij.	159½	157½	152½	- 7
Maatschappij Zeevaart	164	164	152½	- 11½
Nederl. Scheepvaart-Unie	175	180	175	—
Nievelt Goudriaan	280	295	290	+ 10
Rotterdamsche Lloyd	171	173	168½	- 2½
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	150	150	150	—
„ „ „ „ „Nederland”	201¼	208¼	201¼	+ ¼
„ „ „ „ „Noordzee”	54¾	53¾	54½	- ¾
„ „ „ „ „Oostzee”	139	139	139	—

Onder de industriele ondernemingen trekken aandelen Philips Gloeilampenfabrieken de aandacht door een bijna ononderbroken teruggang. In insiderskringen wordt de Duitse concurrentie nog steeds als een factor van betekenis beschouwd, doch het is in ieder geval tekenend, dat niet alleen de genoemde aandelen, doch alle soorten op industrieel gebied, ook als van Duitse concurrentie niet kan worden gesproken, door het publiek geheel worden verlaten.

De Amerikaanse markt was in overeenstemming met Wallstreet ongeanimeerd gestemd. Alleen Marinewaarden konden nog eenige belangstelling tot zich trekken, hoewel de prijsbeweging ook hier zich niet aan de algemeene neergaande richting kon onttrekken.

	18 Jan.	21 Jan.	24 Jan.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	152¾	152¾	149	- 3¾
Anaconda Copper	90	93¼	90¼	+ ¼
Un. States Steel Corp.	100¾	100¾	99¾	- ¾
Atchison Topeka	97¾	98½	98	- 1¾
Southern Pacific	94	93¼	93¼	- ¾
Union Pacific	143	142¼	142	- 1
Int. Merc. Marine orig. Com.	18¼	18½	18½	- ¾
„ „ „ „ „ prefs.	73	73	71½	- 1½

De geldmarkt bleef bij een zekere stroefheid op een laag niveau; prolongatie 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

25 Januari 1921.

Niettegenstaande de weersgesteldheid in Europa in de afgelopen week slecht was, hebben de te veld staande oogsten daarvan niet geleden. De berichten omtrent den stand blijven gunstig. Uit Amerika komt over den winter toevoeging weinig nieuws binnen. De conditie van dezen oogst is in het algemeen bevredigend, echter de Graanhandel in de Vereenigde Staten is eerder geneigd zich naar oogstberichten uit andere landen te richten, dan naar het weer in eigen land.

De prijs van tarwe in Noord-Amerika is gedurende de berichtweek weder aanmerkelijk gedaald, niettegenstaande er tamelijk groote aankopen voor export plaats hadden. De druk werd echter in hoofdzaak veroorzaakt door de oogstberichten van het Zuidelijk halfrood. Aan den anderen kant echter verluidd, dat het Australische Gouvernement het exportsurplus op hoogen prijs houdt en van plan is slechts aan dengene die het meest betaalt, te verkoopen. Men schijnt aan Engeland geen bevoorrechtiging meer te willen verleenen. Bovendien wordt uit Argentinië gemeld, dat de regering aldaar plannen koestert op den tarweuitvoer een extra belasting te blijven heffen, zoodat een en ander aanleiding geeft tot de opvatting dat een verdere daling in de tarweprijzen niet te verwachten is.

Argentinië bleef voor maïs steeds vast gestemd, in tegenstelling met Noord-Amerika, alwaar de prijzen eene verdere verlaging ondergingen. De vraag voor export blijft

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Maart	Mats Jan.	Haver Mei	Tarwe Febr.	Mats Febr.	Lijnzaad Febr.
22 Jan. '21	167	68 1/8 ⁴⁾	44 1/4	18,25	10,20	16,25
15 „ '21	173 1/2	70 1/8	45 1/4	18,95	10,10	16,80
22 Jan. '20	226	142 3/8	82 1/8	13,85	6,20	22,95
22 Jan. '19	226	133	64 1/8	10,75	4,90	17,90 ³⁾
22 Jan. '18	220	127 1/8	76	12,70	7,35	18,50
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/8 ¹⁾	9,40 ³⁾	5,38 ³⁾	13,70 ³⁾

1) per Dec. 2) per Sept. 3) per Maart 4) per Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	24 Jan. 1921	17 Jan. 1921	24 Jan. 1920
Tarwe*	23,25	24,75	—
Rogge (No. 2 Western) 1)	23,50	24,50	—
Maïs (La Plata)	278,—	282,—	350,—
Gerst (48 lb. feeding) .. 2)	315,—	325,—	440,—
Haver (38 lb. white cl.) .. 1)	15,—	15,—	21,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) 3)	200,—	204,—	237,50
Lijnzaad (La Plata).... 4)	425,—	440,—	825,—

1) p. 100 K.G. 2) p. 2000 K.G. 3) p. 1000 K.G. 4) per 1960 K.G. *) Hard/Red Winter Wheat nr. 2.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	17—22 Januari 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tijdvak 1920	17—22 Januari 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tijdvak 1920	1921	1920
Tarwe	9.306	55.679	24.909	—	978	14.983	56.657	39.892
Rogge	3.546	14.213	—	—	—	135	14.213	135
Boekweit	329	329	1.634	—	—	—	329	1.634
Maïs	9.496	39.366	17.024	ca. 3.800	4.017	6.043	43.383	23.067
Gerst	5.857	27.485	—	ca. 600	600	—	28.085	—
Haver	—	241	6.990	—	144	—	385	6.990
Lijnzaad	293	8.211	1.559	ca. 2.000	2.600	—	10.811	1.559
Lijnkoek	2.236	4.585	8.984	ca. 700	1.330	—	5.915	8.984
Tarwemeel	522	522	1.200	ca. 35	35	—	557	1.200
Andere meelsoorten	15	2.417	3.188	ca. 200	200	—	2.617	3.188

KATOEN.

Noteringen voor Loco-Katoen.

(Midling Uplands).

	24 Jan. '21	17 Jan. '21	10 Jan. '21	24 Jan. '20	24 Jan. '19
New York voor Midling ..	16,85 c	18,05 c	18,25 c	39,25 c	25,60 c
New Orleans voor Midling	14,50 c	15,25 c	14,75 c	40,— c	27,50 c
Liverpool voor Fy Midling	9,78 d	11,59 d	11,56 d	28,91 d	17,86 d

1) 23 Jan. 1920. 2) Midling.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '20 tot 21 Jan. '21	Overeenkomstige perioden	
		1919-1920	1918-1919
Ontvangsten Gulf-Havens..	3032	2695	2095
„ Atlant. Havens	839	1873	1190
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1035	1811	1180
„ „ 't Vasteland.	1723	1601	1085
„ „ Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	21 Jan. '21	23 Jan. '20	24 Jan. '19
Amerik. havens.....	1439	1421	1409
Binnenland.....	1641	1249	1410
New York	69	57	94
New Orleans	446	445	438
Liverpool	1068	952	416

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 19 Januari 1921.

De stemming in Amerika is over het algemeen wat beter, zoowel ten gevolge van de meer bemoedigende berichten van de textieldistricten, de verbetering van de buitenlandse wisselkoersen en de vastere stemming op de fondsenmarkt en de prijzen van Amerikaansche katoen zijn ook weer vaster. In het begin was de markt zelfs vrij belangrijk gestegen, maar daarna is deze weer gedaald, zoodat prijzen in Liverpool weer even hoog zijn als een week geleden.

Men mag voorloopig ook nog wel fluctuaties verwachten, maar over het algemeen is men toch wel van meening, dat een groote daling uitgesloten is. De verkoopen in Liverpool, zoowel in Amerikaansche als Egyptische katoen, zijn ook weer wat hooger. Het schijnt wel, alsof er uit de industrie wat meer vraag komt.

De vraag naar Amerikaansche garens is nog niet veel verbeterd. Wel zijn er meer aanvragen aan de markt, maar deze leiden nog niet dikwijls tot zaken en de dagelijk-

in de Staten vooralsnog teleurstellend, waartegenover de aanvoeren aan de kuststations steeds toenemen. De meeningen omtrent de kwaliteit der nieuwe maïs loopen nogal sterk uiteen. Het heette, dat in Engeland onlangs No. 3 corn in slechten staat was aangekomen, echter dit bericht werd tot nog toe niet bevestigd. Onder den invloed van de dalende prijzen in Noord-Amerika, zakte de prijs van onderweg zijnde ladingen Platamaïs eveneens in. Toch konden eenige der dichtbijzijnde ladingen vlot opnemng vinden, daar in het algemeen genomen de voorraden in de Europeesche landen niet groot zijn. Uit Zuid-Afrika is het aanbod van witte Natalmaïs sterk toegenomen tot zeer gereduceerde prijzen. Deze maïssoort, welke nog voor kort met een belangrijke premie betaald werd, wordt nu tot vrijwel gelijken prijs als de Noord-Amerikaansche aangeboden.

Voor gerst was in Amerika de vraag voor export zeer gering, en de prijzen bewogen zich daar meestal in het nadeel der verkoopers. Van den Donau is het aanbod gering.

Nederland. De Nederlandsche Maalindustrie nam verschillende stoomende partijen Noord-Amerikaansche tarwe uit de markt. Duitschland blijft voortdurend als koper optreden. Van La Plata, nieuwen oogst, werden voor zoover bekend, geen afdoeningen tot stand gebracht. Do moeilijkheid blijft de supertax. Men tast omtrent de plannen der Argentijnsche Regeering ten deze nog in het duister.

Rogge blijft nog steeds zonder attentie; zolang de Inlandsche rogge niet opgeruimd is, zal de belangstelling voor buitenlandse soorten niet opleven.

Van disponibele maïs bleef de voorraad onveranderd klein en houders konden, niettegenstaande de geringe vraag volle prijzen blijven bedingen. Op het laatst der week echter toonden de prijzen onder den invloed van den algemeenen druk neiging tot afbrokkelen. Voor Mixedmaïs bestond, alhoewel nog matig, eenige belangstelling voor stoomende en Januari aflading. De prijzen vertoonden echter op het eind der week eene belangrijke verlaging in vergelijking met de vorige week. Een partij aangekomen witte Natalmaïs, waarvan de kwaliteit bijzonder mooi is, vond slechts langzaam afzet tot steeds afbrokkelende prijzen. De markt sluit over de geheele linie in een loome stemming.

De termijnmarkt was bij voortdurend flauw gestemd, echter met flinke omzettingen.

Gerst eveneens flauw, met zeer geringe vraag.

Lijnzaad. De attentie voor lijnzaad was ook gedurende de afgelopen week van weinig betekenis ten gevolge van den zeer flauwen toestand der oliemarkt. Gedurende de laatste dagen was de vraag voor olie iets beter, en eenige partijen spoedig gewacht zaad werden verhandeld.

sche verkoopen blijven klein. Spinners probeeren wel hun noteeringen te verhoogen, maar tot nu toe met slechts weinig resultaat, daar er nog steeds goedkoopere partijen aan de markt blijven. Terwijl de binnenlandsche vraag iets beter is, blijft de exportvraag geheel beperkt tot enkele aanvragen van de Levant en de markten van het Vastland, die zoowel in Amerikaansche als ook in Egyptische garens kleine partijen koopen. Speciaal in Egyptische garens gaat iets meer om, hetgeen ook meer noodig was, daar hierin de laatste maanden vrijwel niets gedaan is. In garens voor de naaigarenfabrieken gaat vrijwel niets om, behalve in enkele zeer fijne nummers, die voor Amerika gevraagd worden.

De doekmarkt verbetert nog niet zoo vlug dan men wel had gehoopt. De meeste koopers blijven nog huiverig en de kleine reactie, die weer in katoenprijzen plaats vond, heeft weer velen afgeschrikt. Toch is de stemming wel wat beter, hoewel tot nu toe weinig zaken zijn gedaan. Van de Oostersche markten hoort men nog niet veel gunstigs en de Indische mail, die deze week binnenkwam, bracht nog meer klachten, dan men den laatsten tijd reeds gewend was.

12 Jan. 19 Jan.

12 Jan. 19 Jan.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië . . . 1/5 1/2 1/5 1/4
F.G.F. Sakellaridis 22,50 23,00 T.T. op Hongkong 2/11 2/11
G.F. No. 1 Oomra 6,50 6,10 T.T. op Shanghai 3/10 3/11

SUIKER.

De suikermarkten verkeerden in de afgelopen week in kalme stemming.

Op Java hield de vraag voor nieuwen oogst op en brokkelde dientengevolge ook de prijzen voor disponibele suiker eenige guldens af en wordt thans f 25,— f.o.b. genoteerd. De afschepingen in December bedroegen 92.000 tons, tegen 150.000 tons verleden jaar, hetgeen het totaal der uitvoeren in 1920 brengt op 1.180.000, tegen 1.106.000 tons in 1919.

De Amerikaansche markt fluctueerde slechts weinig. Spot Centr. werden iets lager genoteerd, n.l. 5,39 c., terwijl ook de termijnmarkt na eene korte opleving weer lager sloot en wel op 4,45 voor Jan., 4,55 voor Maart, 4,68 voor Mei en 4,83 voor Juli. De consumptie in Amerika was in 1920 ongeveer even groot als in 1919: 4.084.672 tons, tegen 4.067.671 tons in 1919.

Op Cuba zijn thans 100 fabrieken aan het malen, doch blijven de ontvangsten van het nieuwe product in de havenplaatsen nog belangrijk ten achter, vergeleken bij die op hetzelfde tijdstip van het vorige jaar:

De laatste Cuba-statistiek luidt (6 havens):

	1921	1920	1919	
Weekontvangst tot 15 Jan.	36.000	143.951	58.612	tons
Tot. sedert 15 Jan. '21	78.000	409.000	219.732	"
Werkende fabrieken	100	169	152	"
Weekexport . . 15 Jan. '21	15.000	62.600	57.522	"
Totaal export 15 " '21	19.000	200.707	96.355	"
Totale voorraad 15 " '21	210.000	211.431	123.277	"

Op de Nederlandsche markt hadden geen omzetten van betekenis plaats, de noteeringen voor loco Java-suiker liepen ten gevolge van de flauwe berichten uit Java en Amerika tot ongeveer f 41,— terug, waarna de stemming eenigszins verbeterde.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Febr./Maart	Amer. Granulated c.i.f. Febr./Maart	
19 Jan. '21	f —	Sh. 76/-	Sh. 37/-	—	\$ cts. 5,39
12 Jan. '21	" —	76/-	43/-	—	5,52
19 Jan. '20	" —	72/-	84/-	—	13,04
19 Jan. '19	" —	72/-	21/9	—	7,28
11 Juli '14	" 11 1/2	—	—	—	3,26

WOL IN 1920.

(Jaarbericht van Gebr. van der Vies, Wolmakelaars te Amsterdam).

Het afgelopen jaar is rijk geweest aan verrassingen en — helaas — aan teleurstellingen.

In het begin van dit jaar was de handel in het artikel — niettegenstaande de enorme voorraden van wol — tamelijk gunstig en er vonden normale omzetten plaats, zoowel voor gebruik in ons eigen land, als voor rekening van het buitenland. Tegen het einde van Januari daalden de koersen van het

geld onzer Oostelijke naburen plotseling echter sterk, hetgeen natuurlijk tot gevolg had, dat de zaken met het buitenland eene groote stagnatie ondervonden, terwijl bovendien de zaken bemoeilijkt werden door den steeds schommelenden koers, die groote onzekerheid bracht van den eenen dag op den anderen.

Onze eerste Wolveiling op 20 Januari, welke 3000 balen omvatte van La Plata-, Kaap- en Inlandsche wol had dan ook om deze reden geen succes, de buitenlandsche koopers, die zich voor de veiling aangemeld hadden, moesten hun plan opgeven en de binnenlandsche fabrikanten trokken zich ook geheel terug. Toen de koersen zich een weinig consolideerden, kwam het buitenland weer in de markt, en binnen korten tijd na de veiling vond een groot gedeelte van de aangeboden wollen plaatsing en hield de vraag tot omstreeks April/Mei aan, gedurende welken tijd een flink aantal zaken onderhandsch werden afgesloten.

Omstreeks dit tijdstip vestigde zich de meening, dat men de hoogste prijzen voor het artikel gezien had en dat een val in het artikel voor de deur stond, doch al brokkelden de prijzen regelmatig af, men liet toch de hoop nog niet varen, dat er spoedig een stilstand in de dalende lijn kon komen en er op nieuwe basis weer meer vertrouwen zou komen in het artikel.

Dit was echter geenszins het geval; te Londen en Antwerpen daalden de prijzen in iedere veiling weer opnieuw en op het laatst bleek wol behoudens de beste genres bij wijze van spreken, haast niet meer verkoopbaar te zijn, zoodat bij elke veiling groote hoeveelheden werden opgehouden.

Op het einde van dit jaar vindt men den wolhandel geheel ontwricht. Er schijnt over de geheele wereld een verminderde vraag naar wol te bestaan, zoodat fabrikanten hunne productie moeten inkrimpen, terwijl aan den anderen kant een overproductie bestaat aan ruwe wol. Voor den oorlog gebruikten de kamgaren-spinners over de geheele wereld in den loop van een jaar ongeveer 5 miljoen balen wol, thans moet men rekening houden met een mogelijk veel verminderd gebruik en een wereldvoorraad van zeker 8 miljoen balen.

Wij willen hier ook nog een woord wijden aan de Inlandsche wol. De Nederlandsche Federatie tot Verbetering van den Wolhandel heeft dit jaar de beschikking gekregen over circa 300000 Kilogram van den binnenlandschen scheer, die over het geheele land aan hare contrôle onderworpen is en al deze wol is per vacht geklasseerd.

Deze wol is wel tegen een zeer ongelukkig oogenblik voor den verkoop gereed gekomen en toen deze den 29sten October bij Veiling aangeboden werd, was grove wol totaal verlaten. Sedert deze Veiling werden er kleine partijtjes afgedaan.

Al viel deze eerste groote proef van verkoop der Hollandsche wol ook ongelukkig uit, toch twijfelen wij niet, of deze wijze van verkoop zal op den duur door de gebruikers worden op prijs gesteld; er kan met deze wol niet geknoeid worden en daar alle wol geklasseerd wordt, kunnen de gebruikers zich bepalen tot aankoop van de door hen gewenschte soort, zonder dat zij behoeven te treden in aankopen, die niet ten volle aan hun gebruik voldoen.

De directe aanvoer van La Plata-Wol uit de productielanden heeft dit jaar bedragen 11252 balen tegen 17267 balen in 1919.

Wij zullen ons niet wagen aan voorspellingen voor de toekomst, doch moeten dit verslag besluiten met een pessimistisch gevoel voor het jaar 1921; o.i. kan er van geene werkelijke verbetering sprake zijn zoolang de wanverhouding tusschen voorraad en productie van ruwe wol en het gebruik daarvan blijven bestaan.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

Exotische huiden: Gedurende de afgelopen week is er veel meer vraag geweest dan in de voorgaande. Enkele kleine transacties kwamen tot stand tegen lagere prijzen dan de vorige week. Ten gevolge van deze prijsverlagingen echter zijn de koopers opnieuw gereserveerd geworden, daar zij verwachten, dat de prijzen nog lager zullen gaan. Om deze reden geven zij er de voorkeur aan nog te wachten. Van Antwerpen zijn geen belangwekkende verkoopen te vermelden. Van Liverpool bericht men ons den verkoop van 1000 kortharige Smithfield à 10 pence, cif. afladingsgewicht, circa 3000 droge Braziliaansche huiden, tegen geheimen prijs, 3000 Anglo South American ossen, December slachting, per s.s. „Donau Stad” à 10% pence cif uitgeleverd gewicht. Van La Plata bericht men ons den verkoop van:

4000 Swift Montevideo ossen en 4000 Uruguayo Sansinane ossen, December/Januari à 40 \$ naar Canada, 4000

Swift la Plata ossen, zelfde slachtingen, 40 \$ voor de V. S., 9000 la Blanca ossen, December à 40¼ \$ voor de V. S.

De slachtingen der Frigorifico etablissementen voor December 1920 bedragen te Buenos Aires 156000, te Montevideo 52000; in November 1920 bedroegen zij 150000 en 25000, in December 1919 165500 en 46700.

Men bericht van Engelsch-Indië, dat 100.000 drooggezouten Coconada geitevellen verkocht zijn naar de V. S.; den betaalden prijs weten wij nog niet.

Rotterdam, 22 Januari 1921.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
22 Jan. 1921	468.000	7.795	3.431.000	9.100	9½/16
15 „ 1921	446.000	7.720	3.466.000	9.100	9½/16
8 „ 1921	540.000	7.700	3.345.000	9.000	10½/16
22 Jan. 1920	308.000	11.500	1.338.000	15.300	17½/8

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
22 Jan. 1921	60.000	1.724.000	235.000	6.980.000
22 Jan. 1920	49.000	1.505.000	63.000	3.145.000

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling.

Aanbod in veiling bestond uit:

Heden	15 Januari 1920
20136 kn. Java thee	17513 kn. Java thee
5 „ Sumatra thee	3373 „ Sumatra thee
2394 „ ex.voorg.veil.	9856 „ ex.voorg.veil.
	1542 „ Java en Sum. thee in naveil.
	115 „ Chinath.in nav.

Totaal.. 22535 kn. thee. . 32399 kn. thee.

De taxatie was opgemaakt op basis afloop veiling 16 December 1920. Het verloop der veiling was veel vlugger dan in voorgaande veilingen, dank de goede maatregel om eenmaal opgehouden nummers niet weder opnieuw te veilen, wat ook de stemming ten goede kwam.

Bladtheeën: voor goede tot zeer goede theeën, waarvan het aanbod klein was, waren de prijzen iets hoger dan in voorgaande veiling, midden kwaliteiten vrijwel onveranderd, ordinaire stelige theeën iets lager.

Gebroken theeën: goede tot zeer goede theeën werden verkocht tot circa voorgaande prijzen, mindere kwaliteiten bij geringe vraag iets lager.

Zeer klein Gruis en Stof vrijwel gelijk aan vorige veiling.

Opgehouden werden 7983, 12/2 en 16¼ kn. thee en van de thee in na-veiling 1362 kn.

De volgende veiling zal plaats hebben op Donderdag 3 Februari e.k., aangeboden zal worden circa 20500 kn. thee.

Amsterdam, 13 Januari 1921:

RUBBER.

De markt had in de afgelopen week een flauw aanzien, hoewel prijzen niet veel verminderd zijn. Eenige faillissementen te London veroorzaakten weder de flauwe stemming, temeer waar belangrijke orders van fabrikanten nog steeds ontbreken.

De noteeringen zijn:

		einde vorige week:
Prima Crêpe loco	68 c.	69½ c.
„ „ Januari/Maart..	69½ „	70½ „
„ „ April/Juni	71 „	76 „
Smoked Sheets loco	60½ „	63½ „
„ „ Jan./Maart ..	63 „	63 „
„ „ Apr./Juni ..	66 „	66 „

25 Januari 1921.

COPRA.

De markt bleef deze week flauw gestemd. De omzet was hoofdzakelijk van speculatieven aard.

De noteeringen zijn:

Ned.-Ind.f.m.s. stoomend	f 39,75
„ „ „ Januari/Maart aflading..	„ 39,50
„ „ „ Februari/April ..	„ 39,—
Mixed stoomend	„ 37,—

25 Januari 1921.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
24 Jan. 1921..	nom.	67.15/-	171.15/-	23.2/6	24.15/-
17 „ 1921..	nom.	72.2/6	191.5/-	23.5/-	24.10/-
23 Jan. 1920..	nom.	115.2/6	387.7/6	46.12/6	58.5/-
20 Jan. 1919..	nom.	93.10/-	251.-/-	32.10/-	57.-/-
17 Juli 1914..	51¼	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
17/22 Jan. 1921	—	—	7/-	6/9	35/-	35/-
10/15 „ 1921	—	—	—	—	40/-	40/-
19/24 Jan. 1920	—	—	1) f 66	2) 8/6	210/-	3) 65/-
20/25 Jan. 1919	—	—	—	17/6	—	—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rioier	Rotterdam	Gothenburg
17/22 Jan. '21	7/6	17/6	15/-	17/6	8/-	—
10/15 „ '21	9/-	17/6	15/-	19/-	8/-	—
19/24 Jan. '20	57/6	65/-	60/-	37/6	f 12	Kr. 50
20/25 Jan. '19	54/-	47/6	47/6	50/-	f 10	Kr. 60
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSENEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
17/22 Januari 1921....	37/-	—	—	50/-
10/15 „ 1921....	45/-	—	—	55/-
19/24 Januari 1920....	110/-	—	—	200/-
20/25 Januari 1919....	—	—	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

1) Per ton stukgoed. 2) Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Verschenen:

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—.

Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van

f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hooghweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postchèque- en girorekening No. 8408, Rotterdam.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM
Telefoon 3600
AMSTERDAM
Telefoon N 5580

's-GRAVENHAGE
Telefoon H 280, 300
LEEWARDEN

GRONINGEN
Telefoon 1555
ARNHEM
Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.
PROSPECTUS GRATIS.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD AMSTERDAM

PASSAGIERS-, VRACHT- EN
POSTDIENSTEN

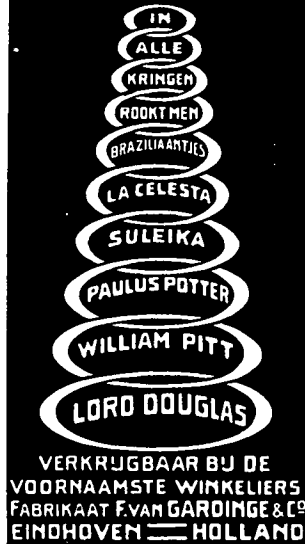
NÁAR

ZUID-AMERIKA
CUBA EN MEXICO

EN

NOORD-AMERIKA

DE RECORD SIGAREN
VAN NEDERLAND.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4½ PCT.

GELDEN, OP DEZEN TERMIJN GESTORT, ZIJN NA AFLOOP VAN HET JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STIL-ZWIJGEND VOOR GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DÉ RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 55.000.000,—

Reserven f 43.000.000,—

NEDERLANDSCHE HYPOTHEEKBANK TE VEENDAM

Gepl. Msch. Kap. f 4.000.000,—

Reserves. . . . f 1.128.917,65

DIRECTIE:

Mr. G. BROUWER Jzn.
en Mr. M. J. BOS.

Hypotheeken ruim f 38.000.000,—

Pandbrieven ruim f 37.000.000,—

KANTOOR: AMSTERDAM, Heerengracht 310; HOOFDAGENTSCHAP: DEN HAAG, Laan van Meerdervoort 62.

6 % PANDBRIEVEN à 100 % } met uitloting à pari
5½ % PANDBRIEVEN à 97 % } van minstens
4 % per jaar.